

รายงานการวิจัย

ศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาดะ

The handcraft products related to Cempedak

โอภาส อีสโม

จรรยาสมร ผลบุญ

รายงานวิจัยฉบับนี้ได้รับเงินอุดหนุนการวิจัยจากงบประมาณ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559

ชื่องานวิจัย	หัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ
ผู้วิจัย	โอภาส อีสโม จรรยาสมร ผลบุญ
คณะ	สำนักศิลปะและวัฒนธรรม
ปี	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนาโดยใช้วิธีการแบบผสม (mixed method) ระหว่างวิธีการเชิงคุณภาพและวิธีการเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ และ เพื่อศึกษาศิลปหัตถกรรมที่ได้จากจำปาตะนำไปใช้ประโยชน์

ผลวิจัยพบว่า 1.ศึกษารูปแบบของหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ คือโคระจำปาตะ ถือเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ห่อหรือสวมผลไม้จำพวกขนุนและจำปาตะ กระบวนการทำโคระ เป็นการสานขัดแบบง่ายโดยใช้ทางมะพร้าวเพียง 2 ท่อน สานขัดกันไปจนเป็นทรงกรวยโดยใช้ท่อนติดกันใบละ 2 - 5 ก้าน ขึ้นอยู่กับความต้องการ โดยจับท่อนทางทั้งคู่หันหน้าเข้ากัน สานขึ้นเป็นรูปที่ละด้านด้วยลายขัดจนครบใบมะพร้าว และทำสลับไปเรื่อยๆ จนใกล้สุดปลายตอกใบ รวบปลายใบขัดเป็นปม 2 ปม รูปลักษณะของโคระถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำวัสดุอย่างง่ายที่มีอยู่ในชุมชน และส่งผลดีแก่ผลิตภัณฑ์จำปาตะของชาวบ้านเพราะป้องกันหนอนชอนไชผล

2. การนำโคระไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์ลวดลาย จากลักษณะเด่นของวัสดุคือทางมะพร้าว ลายสาน และหมอนของจำปาตะ ออกแบบลวดลายจากโคระเป็นจำนวน 5 ลาย แต่เลือกใช้เพียงลวดลายเดียวโดยยึดผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ นำลวดลายที่ได้มาออกแบบผลิตภัณฑ์ โดยจัดทำเป็น 3 ประเภทคือ 1) แบบเครื่องนุ่งห่ม 2) ผ้าเอนกประสงค์ 3) งานแฮนด์เมค ในกระบวนการวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้ภาพจำลอง (Simulation) และนำภาพร่างของผลิตภัณฑ์ที่ได้ออกแบบส่งให้ประชาชนทั่วไปเป็นกลุ่มทำงานทั้งผู้ชายและผู้หญิงจำนวน 200 คน ประเมินความพึงพอใจ เพื่อนำเสนอผลการประเมินให้แก่เจ้าของทุนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์จริงสำหรับส่งเสริมอาชีพให้แก่คนชุมชน ปรากฏผลการประเมินก็คงอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ ชุดผ้ามา่นพร้อมเฟอร์นิเจอร์ และชุดเครื่องนอน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย หัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความรู้จาก ดร.กำธร
เกิดทิพย์ และอาจารย์มณฑล ผลบุญ ที่ให้คำแนะนำเสนอแนะข้อมูลสำคัญในประเด็นของการ
ออกแบบลวดลายและการสร้างผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ขอขอบพระคุณ ผศ.ศศิธร วิศพันธ์ุ ดร.พี
รพงษ์ พันธะศรี และ อาจารย์วงศ์วรุตม์ อินตะ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการประเมินและให้
คำปรึกษาและแนะนำแนวคิดในการออกแบบลวดลาย ขอขอบคุณคุณชาวสวนจำปาตะที่ได้เมตตา
ข้อมูลจำปาตะ และชวนสอนการทำโคระจำปาตะ รวมทั้งขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่ได้
ช่วยเหลือทุกๆกระบวนการที่ผู้วิจัยได้ร้องขอ

ขอขอบคุณบุคลากรคณะศิลปกรรมศาสตร์ และสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัย
ราชภัฏสงขลา สำหรับมิตรภาพที่ดี ที่ให้ความช่วยเหลือในการดำเนินกิจกรรมทุกอย่างที่ผู้วิจัยร้องขอ
สุดท้าย ขอขอบคุณสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา ที่ดำเนินความ
สะดวก การติดต่อและประสานงานในการทำงาน และองค์การบริหารส่วนจังหวัดสตูล เจ้าของเงินทุน
ในครั้งนี้

โอภาส อีสโม

จรรยาสมร ผลบุญ

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม

กันยายน 2562

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
กิตติกรรมประกาศ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญภาพ	จ
สารบัญตาราง	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	2
กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
เอกสารเกี่ยวกับศิลปหัตถกรรม	5
เอกสารเกี่ยวกับจำปาตะ	9
เอกสารเกี่ยวกับจังหวัดสตูล	12
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	22
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ	22
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	22
แบบประเมินคุณภาพลวดลายจากโคระจำปาตะ	23
การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม	28
การจัดกระทำข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	29
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	29
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	30
โคระ	30
การนำโคระไปใช้ประโยชน์	36

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ผลการประเมินผลตายที่พัฒนาจากโคระจำปาตะ	39
การออกแบบผลิตภัณฑ์	43
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	52
ความมุ่งหมายของการวิจัย	52
สรุปผล	52
อภิปรายผล	54
ข้อเสนอแนะ	56
บรรณานุกรม	57
ประวัติผู้วิจัย	59

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1.1 แผนภูมิกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	3
2.1 ลายเกล็ดพิมเสนสีเหลืองจตุรัส	17
2.2 ลายเลื่อมชบา	18
2.3 ลายเกล็ดพิกุล	18
2.4 ลวดลายผ้าทอโบราณ	20
3.1 ภาพตัวอย่างโคระเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ	23
4.1 ภาพโคระสตัที่ยังไม่ใช้งาน	30
4.2 ภาพโคระที่ใช้คลุมจำปาตะ	31
4.3 การออกแบบลวดลายที่ 1	36
4.4 การออกแบบลวดลายที่ 2	37
4.5 การออกแบบลวดลายที่ 3	37
4.6 การออกแบบลวดลายที่ 4	38
4.7 การออกแบบลวดลายที่ 5	38
4.8 อธิบายการคลี่คลายของลวดลายจากโคระ	41
4.9 การเลือกใช้สีในลวดลาย	42
4.10 ผ้าคลุมไหล่	44
4.11 ผ้าคลุมไหล่	44
4.12 ผ้า幔เข้าสู่ชุดเฟอร์นิเจอร์พร้อมหมอน	45
4.13 ผ้า幔เข้าสู่ชุดเฟอร์นิเจอร์เฉพาะหมอน	45
4.14 ชุดเครื่องนอน	46
4.15 หมอนอิง	46
4.16 หมอนอิง	46
4.17 เคสโทรศัพท์มือถือ	48

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 กรรมวิธีการสานโคระจำปาตะ	32
4.2 ผลการประเมินผลตายจากผู้ทรงคุณวุฒิ	40
4.3 คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากผลตายของโคระจำปาตะ	50

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

กรมทรัพย์สินทางปัญญา ได้ออกประกาศเมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2562 ให้ขึ้นทะเบียน จำปาตะสตูล เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์หรือ GI เนื่องจากจำปาตะ จ.สตูล เป็นสินค้าที่มีความโดดเด่น มีชื่อเสียงด้วยรสชาติอร่อย และมีตำนานมาอย่างยาวนาน คุ้ได้จากการทำงานจำปาตะของ จ.สตูล ที่มีการจัดติดต่อกันมากกว่า 20 ปี อย่างไรก็ตาม จำปาตะ เป็นไม้ผลประจำ จ.สตูล มีการปลูกก่อน สงครามโลกครั้งที่ 2 เนื่องจากมีคนสำรวจพบต้นจำปาตะใน อ.ควนโดน มีอายุมากกว่า 80 ปี สำหรับเนื้อที่ปลูกจำปาตะใน จ.สตูล มีประมาณ 1,286 ไร่ นับเป็นความโชคดีของชาว จ.สตูล ที่พืช เศรษฐกิจอย่างจำปาตะ มีความแตกต่างและมีเอกลักษณ์ที่โดดเด่นกว่าที่อื่น จนได้ขึ้นทะเบียนให้เป็น สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (<https://www.thairath.co.th/news/local/south/1588718>)

จำปาตะเป็นผลไม้จำพวกเดียวกับขนุนและสาเก สามารถนำมาแปรรูปโดยใช้ส่วนต่างๆ มารับประทานได้ ทั้งแบบเป็นผลไม้และนำมาประกอบอาหารหรือทำเป็นขนมหวาน เช่น เมล็ดต้มใส่ แกงไตปลา ผลอ่อนใช้แปรรูปกับกะทิ ใบสามารถนำมาลวกจิ้ม น้ำพริกกินเป็นผักได้ ส่วนเมนูของ หวาน ได้แก่ ข้าวต้มมัดใส่จำปาตะ ทำแบบเดียวกับข้าวต้มมัดทั่วไปแล้วนำเฉพาะเนื้อจำปาตะมาใช้ เป็นไส้แทนกล้วย แกงบวดจำปาตะ ใช้ส่วนเนื้อมาปรุง ข้อดีคือไม่ต้องใส่น้ำตาลเยอะ เพราะจำปาตะมี รสหวานจัดอยู่แล้ว อีกเมนูคือของขึ้นชื่อ คือ จำปาตะทอด ทำคล้ายกล้วยแขกทอด นอกจากนี้ยังมี คุณค่าทางโภชนาการ จำปาตะผลสุก 100 กรัม มีคุณค่าทางโภชนาการดังนี้ 1) พลังงาน 116 กิโล แคลอรี 2) โปรตีน 3.0 กรัม 3) ไขมัน 0.4 กรัม 4) คาร์โบไฮเดรต 28.6 กรัม 5) วิตามินเอ 200 หน่วยสากล 6) วิตามินบี 1 0 มิลลิกรัม 7) วิตามินซี 15 มิลลิกรัม 8) ธาตุแคลเซียม 20 มิลลิกรัม 9) ธาตุฟอสฟอรัส 30 มิลลิกรัม 10) ธาตุเหล็ก 1.5 มิลลิกรัม ทั้งนี้ยังมีประโยชน์จากการรายงานผล ทางวิจัยพบว่า เปลือกต้นและรากมีสารที่ใช้ในการรักษาและป้องกันโรคไข้มาลาเรีย และเมล็ดมีสาร เลกติน (Lectins) ที่ช่วยส่งเสริมระบบภูมิคุ้มกัน เนื้อจำปาตะมีวิตามินและแร่ธาตุที่จำเป็นต่อร่างกาย หลากหลายชนิด เช่น โพแทสเซียม เป็นแร่ธาตุที่พบมากที่สุด รองลงมาคือแมกนีเซียม แมงกานีส แคลเซียม สังกะสี โซเดียม คอปเปอร์ ตามลำดับ จำปาตะมีวิตามินเอสูง ช่วยบำรุงสายตา เส้นใยของ จำปาตะเป็นเส้นใยแบบละลายน้ำ สามารถขับไขมันและสารพิษออกจากร่างกายได้ นอกจากนี้มี สารเบตาแคโรทีน มีน้ำตาลแมนโนส เนื้อผลอ่อนยังช่วยผ่อนคลาย แก้อ่อนเพลีย ส่วนเนื้อผลสุก เป็นยา ระบายอ่อนๆ และเมล็ดช่วยขับน้ำนมในสตรีหลังคลอดได้

หากกล่าวถึงการนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบของงานศิลป์ และใช้งานหัตถศิลป์เพื่อเป็นการรักษาผลจำปาตะหรือที่รู้จักกันว่า โคระ ซึ่งเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ห่อหรือสวมผลไม้จำพวกขนุนและจำปาตะ เพื่อป้องกันตัวหนอนชอนไชทำความเสียหายให้กับผลไม้ ชาวสวนใช้โคระสวมขนุนหรือจำปาตะตั้งแต่ยังเป็นผลอ่อนอายุประมาณ 1 เดือน โดยสวมทางปากหรือก้นก็ได้ แล้วปล่อยให้ผลไม้เจริญเต็มที่ โคระก็จะขยายตัวยึดออกตามขนาดของผลไม้ นั่น ๆ โคระแต่ละใบใช้ได้เพียงครั้งเดียว โดยทั่วไปทำจากใบมะพร้าวสด การทำโคระเริ่มด้วยเลือกทางมะพร้าวที่มีก้านใบสมบูรณ์ดีไม่มีรอยฉีกขาดหรือมีแต่น้อย ตัดทางให้เป็นท่อนติดก้านใบละ 3 หรือ 4 ก้าน นำท่อนที่ตัดแล้วจำนวน 2 ท่อนสานเข้าด้วยกัน โดยจับท่อนทางทั้งคู่หันหน้าเข้ากัน สานขึ้นเป็นรูปที่ละด้านด้วยลายขัด เมื่อขัดตอกจนหมดก้าน ใช้ก้านมะพร้าวทำเป็นหมุดกลัดตอกเส้นบนสุดของทั้งสองข้างไว้กันหลุด แล้วพลิกไปสานด้านตรงข้ามต่อไป ขัดตอกตามวิธีเดิมจนได้รูปคล้ายกรวย ปลายตอกทั้งสองของแต่ละท่อนทางจะไปรวมอยู่ด้านเดียวกัน ขัดตอกตามวิธีเดิมจนใกล้สุดปลายตอกใบ รวบปลายใบขัดเป็นปม 2 ปม

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยมีแนวคิดนำลวดลายของโคระมาใช้ประโยชน์ โดยออกแบบลวดลายจากโคระ นำมาทำเป็นผ้าแล้วนำผ้ามาผลิตเป็นสินค้าประเภทต่างๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของโครงการ

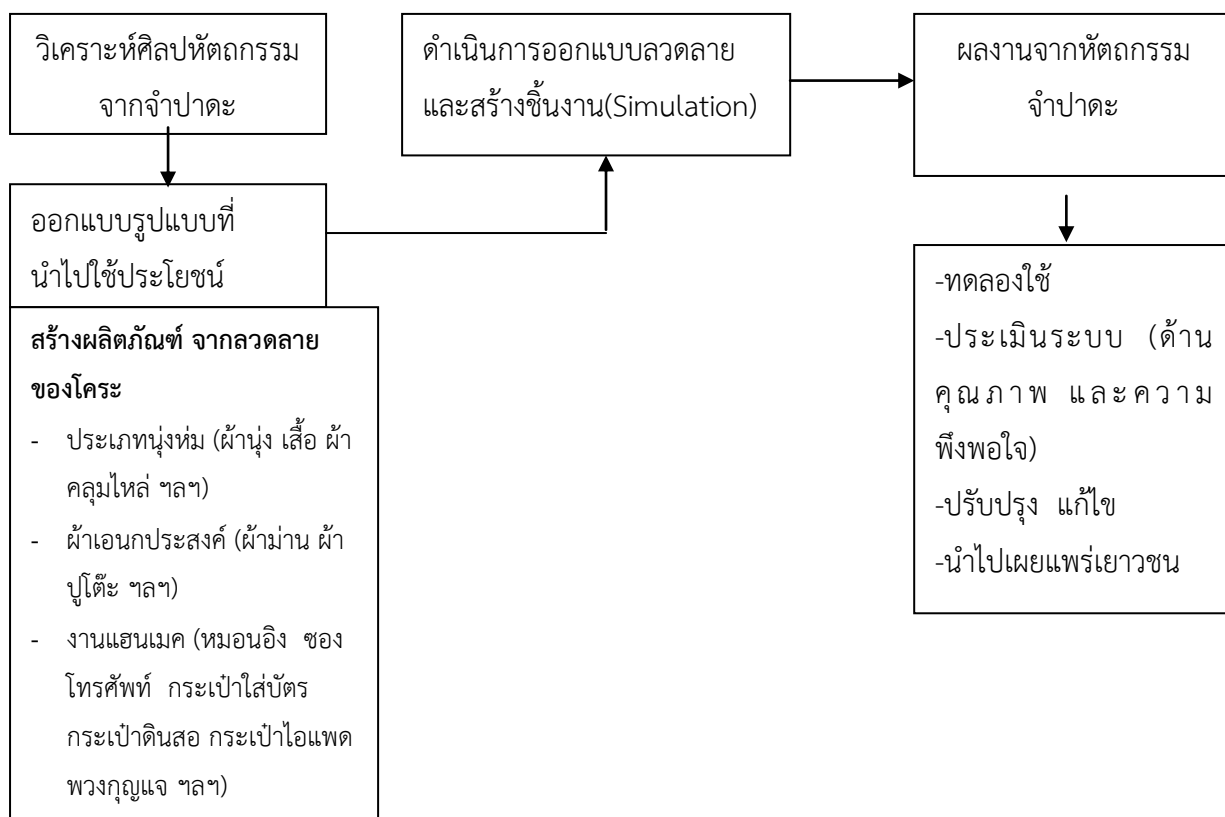
1. เพื่อศึกษารูปแบบของศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ
2. เพื่อศึกษาศิลปหัตถกรรมที่ได้จากจำปาตะนำไปใช้ประโยชน์

กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

การศึกษาศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะเพื่อนำหัตถกรรมนั้นไปใช้ประโยชน์ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์กรอบแนวคิดแบ่งเป็น 4 ขั้นตอนสำคัญคือ

- 1) วิเคราะห์ศิลปหัตถกรรมจากจำปาตะ
- 2) ออกแบบลวดลายจากโคระ
- 3) ออกแบบผลิตภัณฑ์ (Simulation) ตามรูปแบบต่างๆที่จะนำไปใช้ประโยชน์
- 4) ประเมิน ปรับปรุงแก้ไข ดังแผนภูมิต่อไปนี้

แผนภูมิกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ภาพที่ 1.1 แผนภูมิกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ลวดลายต้นแบบที่สามารถไปขยายชิ้นงานได้
2. ได้มีการเผยแพร่ในวารสารทางวิชาการ
3. เป็นประโยชน์ต่อเยาวชน และคนในชุมชนที่นำไปต่อยอดเพื่อสร้างรายได้ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยจำแนกออกเป็นขอบเขตด้านเนื้อหา ประชากร และ ขอบเขตด้านระยะเวลา ดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ด้านหัตถกรรมจากจำปาตะ
2. ด้านออกแบบการลวดลายจากโคระ
3. ด้านออกแบบผลิตภัณฑ์ ประเภทนุ่งห่ม ผ้าเอนกประสงค์ และงานแฮนด์เมค โดย

จัดทำลักษณะเป็นภาพจำลอง (Simulation)

ประชากร ประชาชนทั่วไป
ระยะเวลาที่ใช้ 1 ปี

นิยามศัพท์

หัตถกรรมจากจำปาตะ เครื่องจักสานที่ใช้ห่อจำปาตะ

โคระ เป็นหัตถกรรมที่ใช้ใบมะพร้าวสานขัดดอก เพื่อป้องกันตัวหนอนเข้าไปในจำปาตะ

ลวดลายจากโคระ เป็นการออกแบบลวดลายจากโคระที่ห่อจำปาตะ เพื่อนำไปใช้งานด้าน

ต่างๆ

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยศึกษาศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ โดยวิเคราะห์ผลการศึกษาจากการประมวลความรู้จากเอกสาร บทความ ตำรา จำแนกเนื้อหาเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม จำปาตะ และจังหวัดสตูล

ตอนที่ 2 งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ข้อมูลด้านศิลปหัตถกรรม จำปาตะ และจังหวัดสตูล

ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นของตอนนี้ได้เป็น 1) ศิลปหัตถกรรม 2) จำปาตะ 3) จังหวัดสตูล

ศิลปหัตถกรรม

นิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา (บรรณารักษ์, 2551) ความหมายของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน อาจจะถูกกล่าวได้อย่างสั้นๆ ว่า เป็นศิลปะประเพณีพื้นฐาน ของคนธรรมดาสามัญหรือชาวบ้านโดยทั่วไป โดยไม่ปรากฏตัวผู้สร้าง ซึ่งเป็นการแสดงออกของชีวิต ชุมชนอันแตกต่างไปจากการแสดงออกของสถาบัน ปัจเจกชนหรือแบบอย่างสากล

ศิลปะพื้นบ้าน หรือ ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน นั้น แปรมาจากคำภาษาอังกฤษว่า Folk Art and Craft และมักเป็นที่เข้าใจกันเมื่อรวมเรียกสั้นๆ ว่า Folk Art ซึ่ง พจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ - ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายไว้ดังนี้ ศิลปะพื้นบ้าน : ศิลปะแขนงต่างๆ เช่น วรรณกรรม สถาปัตยกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม ดุริยางคศิลป์ นาฏศิลป์ การละเล่น ตลอดจนหัตถกรรมแขนงต่างๆ ซึ่งสร้างสรรค์ผลิตขึ้น หรือแสดงโดยชาวบ้าน จากการเรียนรู้และฝึกปรืออยู่ในครอบครัว และในหมู่บ้าน โดยมีได้รับการศึกษาอบรมอย่างเป็นทางการ แต่มีฝีมือ และประเพณีนิยมเป็นแนวทางสืบทอดกันมา มักจะมีลักษณะ เฉพาะตัวอันแตกต่างกันออกไปในแต่ละท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้านมิได้เป็นงานสร้างสรรค์ของบุคคลใดบุคคล หนึ่ง แต่เป็นงานสร้างสรรค์ของสังคมอันประกอบด้วยชาวบ้าน ธรรมดาสามัญ และได้พัฒนาปรับปรุงอย่างต่อเนื่องกันมาเป็น เวลาหลายชั่วคน จนถือว่าบรรลุถึงความสมบูรณ์ เป็นแบบฉบับที่ ยอมรับนับถือ และจดจำต่อเนื่องกันมา จนกลายเป็นมรดกทาง วัฒนธรรมสืบมาจนทุกวันนี้ แต่ทั้งนี้หาได้หมายความว่ากระบวนการ พัฒนาปรับปรุงจะสิ้นสุดลงเพียงนี้ การทดลองและบุกเบิกให้ แปรไปจากเดิม ตลอดจนความเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากอิทธิพล ในด้านต่างๆ ก็ยังดำเนินอยู่

ศิลปหัตถกรรม ผลงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านแต่ละชั้นมีลักษณะจำเพาะของตนเอง ซึ่งไม่มีชิ้นใดซ้ำกันเลย เป็นอย่างที่เรียกกันว่ามีชีวิตเดียวในโลก ประการที่สำคัญก็คือทั้งรูปแบบและลวดลายสะท้อนให้เห็นความเชื่อ และวัฒนธรรมของถิ่นกำเนิด สิ่งเหล่านี้ทำขึ้นด้วยมือของทั้งผู้สูงอายุ และคนหนุ่มสาวตลอดจนเด็กๆ ในหมู่บ้านโดยแรงบันดาลใจอันเกิดจากจินตนาการของมนุษย์ ผสานกับสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติรอบ ตัว มันจึงมิได้เป็นแต่เพียงผลงานหัตถกรรมชิ้นหนึ่งเท่านั้น หากยังมีความหมายอันลึกซึ้งซึ่งสำแดงออก ซึ่งเรื่องราว อารมณ์ ชีวิต วิญญาณและโลกทัศน์ของผู้คนตลอดจนประวัติความเป็นมาอันยาวนานของ ท้องถิ่นด้วย ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเน้นประโยชน์การใช้สอยเป็นหลักสำคัญ นอกเหนือจากความสวยงามที่ สามารถสัมผัสได้แล้ว ผลงานสร้างสรรค์ต่างๆ ยังแสดงถึงภูมิปัญญาอันลึกซึ้งในชีวิตประจำวัน มีความ เหมาะสมกับลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และยังแฝงไว้ด้วยปรัชญาในการดำเนินชีวิตที่เน้นความ สมถะเรียบง่ายของผู้สร้างสรรค์ผลงานอีกด้วย ด้วยเหตุที่ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นประดิษฐกรรมของผู้คนในท้องถิ่นชนบท ซึ่ง อาศัยวัสดุที่มีอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติเป็นปัจจัยสำคัญ ลักษณะภูมิศาสตร์ และสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของแต่ละท้องที่จึงเป็นสิ่งที่มีผลต่อการสร้างสรรค์ งานฝีมือเหล่านี้ให้มีลักษณะเฉพาะเป็น

เอกลักษณ์ของถิ่นต่างๆ ในประเทศไทย

1. ภาคเหนือ เป็นดินแดนแห่งภูเขาสูง เป็นที่ตั้งของดอยอันสูงสุดของประเทศ พื้นที่โดยเฉลี่ยสูงกว่าระดับ ทะเลปานกลางค่อนข้างมากทำให้อากาศเย็นสบายกว่าภาคอื่นๆ ภาคเหนืออุดมไปด้วยแหล่งต้นน้ำลำธาร ที่ไหลสู่หุบเขาและที่ราบเบื้องล่างและอุดมด้วยทรัพยากรป่าไม้มีค่านานาพันธุ์ โดยเฉพาะไม้สักซึ่งเป็นไม้ดี ขึ้นเยี่ยม ทำให้อากาศนี้สามารถที่จะพัฒนาฝีมือด้วยการผลิตภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ ตลอดจนแกะสลัก ลวดลายในงานตกแต่งประดับประดาได้อย่างสวยงาม ผู้คนมีหลายเผ่าพันธุ์ร่วมกันก่อตั้งสังคมขึ้นเป็น แคว้นล้านนา มีขนบธรรมเนียมและประเพณีเป็นเอกลักษณ์จำเพาะ

ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ (2547, 10) งานหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบนมีจุดแข็งและโอกาสที่สำคัญที่สุดคือการมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลายเป็นทุนเดิม งานหัตถกรรมท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเสริมงานเกษตรของคนในชุมชน ที่ก่อให้เกิดการจ้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนแต่ละปีเป็นมูลค่าค่อนข้างสูง หากมีการส่งเสริมโดยเน้นการสร้างเอกลักษณ์ของงานหัตถกรรมในแต่ละชุมชน งานหัตถกรรมเป็นทางเลือกที่สำคัญในการประกอบอาชีพทั้งเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริมของชุมชนเพื่อสร้างรายได้ให้คนในชุมชนนำไปสู่ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและสามารถพึ่งพาตนเองได้

2. ภาคกลาง มีพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มขนาดกว้างขวาง มีแม่น้ำลำคลองไหลผ่านเป็นเครือข่ายไปตามลุ่มแม่น้ำ และบ้านเรือนราษฎรทั่วไป วิถีชีวิตของผู้คนจึงผูกพันกับธรรมชาติที่มีสายน้ำเป็นตัวกำหนด น้ำที่ท่วมทุก ปีนำตะกอนมาสู่ท้องนา อาชีพหลักของผู้คนทั้งหลายในย่านนี้คือการทำนา

ปลูกข้าวซึ่งได้รับผล สมบูรณ์จนทำให้ภาคกลางได้รับสมญา อู่ข้าวอู่น้ำ ของประเทศ ในเวลาเดียวกันก็อาศัยจับสัตว์น้ำซึ่งมี อย่างบริบูรณ์มาแต่โบราณกาล ดังคำกล่าวพรรณนาความอุดมสมบูรณ์ไว้เป็นภาพที่ชัดเจนว่า ในน้ำ มีปลา ในนามีข้าว

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อยู่ในบริเวณที่ราบสูง อุดมไปด้วยเกลือหินและแร่ธาตุนานาชนิด มีลำน้ำสายเล็กๆ หล่อเลี้ยง พื้นที่อันกว้างใหญ่ไพศาลรวมทั้งทุ่งกุลาร้องไห้ที่ร้อนและแห้งแล้งทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำในการ เพาะปลูกและใช้อุปโภคบริโภค ผู้คนในท้องถิ่นนี้จึงต้องต่อสู้กับความขาดแคลนในเรื่องน้ำในฤดูแล้งด้วย การคิดหาวิธีการที่จะกักเก็บน้ำไว้ใช้โดยการขุดคูน้ำทำคันดิน และยังคงแสวงหาพืชพันธุ์ธรรมชาติและ สัตว์ป่านานาชนิดที่มีอยู่มาเป็นอาหาร จึงมีการทำเครื่องมือเครื่องใช้ที่เป็นเครื่องมือจับดักกักสัตว์ ประเภทต่างๆ อยู่มาก นอกจากป่าโปร่งจำพวกป่าเต็งรัง ในภาคนี้ยังมีบริเวณบางแห่งซึ่งมีลักษณะลุ่มต่ำ ชื้นแฉะและมีน้ำขังอยู่เกือบทั้งปี เป็นป่าระนาม แต่ชาวบ้านเรียกกันว่า ป่าบุงป่าทาม กระจายอยู่ใน ตำบลต่างๆ นับเป็นแหล่งที่มีพืชต่างๆ ซึ่งหลายชนิดใช้เป็นวัตถุดิบในการทำเครื่องมือเครื่องใช้ดังกล่าว ได้เป็นอย่างดี ดินแดนภาคนี้ในอดีตน่าจะเคยมีความอุดมสมบูรณ์ เพราะมีร่องรอยชุมชนโบราณ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป

4. ภาคใต้ มีลักษณะเป็นพื้นแผ่นดินแคบทอดยาวลงไปทางใต้ มีที่ราบชายทะเลและมีทิวเขาซึ่งเป็นต้นน้ำ ลำธารหลายสาย นอกจากนี้ยังได้รับลมมรสุมทั้งขาขึ้นและขาล่องที่นำฝนมาตกอย่างชุ่มฉ่ำเกือบตลอด ทั้งปี จนได้รับสมญาว่าเป็นดินแดนแห่ง ฝนแปดแดดสี่ ทำให้พื้นที่ที่มีความชุ่มชื้นมาก ป่าไม้ในภาคใต้ จึงเป็นป่าดงดิบหรือป่าร้อนชื้นที่อุดมไปด้วยพืชพันธุ์ต่างๆ นอกจากนี้ยังมีทะเลสาบสงขลา ซึ่งเป็นห้วง น้ำที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ และมีทะเลกับชายหาดทั้งด้านอ่าวไทยและทะเลอันดามัน รวมทั้งป่าชายเลน และป่าพรุซึ่งเป็นแหล่งทรัพยากรที่สามารถนำมาประดิษฐ์งานหัตถกรรมได้มากมาย ภูมิภาคนี้มีสันทรายมหิมาหลายแห่งเป็นทำเลที่มนุษย์เลือกตั้งชุมชนขึ้นและแผ่ขยายออกเป็นเมืองสำคัญ อาทิ นครศรีธรรมราช เกิดเป็นแหล่งอารยธรรมที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาแต่โบราณ พันออกไปจาก สันทรายเป็นอ่าวซึ่งกลายเป็นเมืองท่ามีการค้าพาณิชย์ติดต่อกับชาวต่างชาติ ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง ทางสังคมรวดเร็วต่างกับภาคอื่น

จากสภาพภูมิศาสตร์ที่แตกต่างกันดังกล่าวทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่นเหล่านั้นมีวิถีชีวิตที่มี ลักษณะเป็นเอกลักษณ์ของตนเองต่างกันไป ดังปรากฏเป็นคำพังเพยของชาวล้านนาว่า โยนโทถาก กินหมากสาย อมเมียง ดูดขี้โย (ไทยยวนหรือไทยโยนกในล้านนานั้นตัดผมเกรียน นิยมกินหมากที่ร่อย เป็นสาย ปากไม่ว่างเพราะชอบทั้งอมเมียงและสูบบุหรี่) และคำพังเพยของชาวอีสานว่า อยู่เฮือนสูง เป่าแคน แห่นข้าวเหนียว เคี้ยวปลาร้า สักขาลาย เป็นต้น ผู้คนเหล่านี้สร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมที่ แตกต่างกันไป แต่ละหมู่เหล่ามีอัตลักษณ์จำเพาะที่สะท้อนภาพชีวิตในท้องถิ่นของตน ทำให้สังคม ไทยโดยรวมมีวัฒนธรรมพื้นบ้านอันหลากหลายเป็นที่น่าชื่นชมยินดีสืบมา

นอกจากจะมีลักษณะเป็นไปตามสภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกันใน แต่ละภูมิภาคแล้ว ภูมิอากาศก็มีส่วนสำคัญในการที่ผู้คนซึ่งอยู่อาศัยในท้องถิ่นนั้นๆ จะต้องคิดรูปแบบ บ้านเรือนที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม รวมถึงเครื่องใช้สอยให้มีความเหมาะสมแก่การดำรงชีวิตของตน

ทรัพยากรและวัตถุดิบที่มีอยู่ตามธรรมชาติในท้องถิ่นต่างๆ นั้น เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการ สร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมทุกประเภท จนอาจจะกล่าวได้ว่าหากปราศจากซึ่งวัตถุดิบเหล่านี้ เสียแล้ว ก็ไม่มีหัตถกรรมพื้นบ้าน ด้วยวัสดุธรรมชาติ หรือที่ได้แปรรูปแล้ว เช่น ไม้ ไม้ไผ่ ไผ่พืช ดิน หิน กระดาษ ช่างได้ทำให้ของใช้สามัญประจำวันยกระดับขึ้นเป็นศิลปวัตถุ เช่น กระดาษ เสื้อ ขามสังคโลก ครก หัวโขน เป็นต้น

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีหน้าที่ตอบสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิต การสร้าง สร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านจึงเป็นการแก้ปัญหาในการออกแบบโดยไม่ต้องเอา ความงามเข้าแลกกับความจำเป็นในการสร้างสรรค์ กล่าวคือเป็นความงามที่เกิดขึ้นเอง ตามหน้าที่ใช้สอยเป็นส่วนใหญ่ การสร้างสรรค์งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านโดยทั่วไปย่อมใช้วัสดุธรรมชาติ อาจใช้วัสดุสังเคราะห์ บ้างแต่น้อย และในการสร้างสรรค์มักจะเน้นแสดงถึงเนื้อหรือสวดลายของวัสดุธรรมชาติเหล่านั้นให้ ปรากฏอย่างเด่นชัด งานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านเป็นงานที่มุ่งสร้างสรรค์สิ่งที่มีธรรมชาติมิได้สร้างให้ แต่สร้างจากวัตถุดิบ ที่ธรรมชาติได้สร้างให้ และในการสร้างสรรค์นั้นต้องทำด้วยมือหรือหากมีเครื่องจักรกล เข้ามาเกี่ยวข้องก็ แต่น้อยที่สุด

คุณลักษณะของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านอาจจำแนกคุณลักษณะได้ ดังนี้

1. เน้นประโยชน์ใช้สอยเพื่อสนองความจำเป็นในการดำรงชีวิตของมนุษย์ (Function)
2. คำนึงถึงสรีรสัมพันธ์ คือ ขนาดและลักษณะที่สอดคล้องกับส่วนสักร่างกายมนุษย์ตามวิชา การยศาสตร์ (Ergonomics)
3. ใช้วัตถุดิบที่หาได้ง่ายจากธรรมชาติภายในท้องถิ่น (Raw material)
4. กระบวนการแปรรูปวัตถุดิบให้กลายเป็นงานศิลปหัตถกรรมกระทำด้วยฝีมือชาวบ้าน (Hand-made)
5. มีความเรียบง่าย อันเป็นคุณค่าพื้นฐานของงานศิลปหัตถกรรม (Simplicity)
6. มีความงามซึ่งแฝงอยู่กับหน้าที่ใช้สอยอย่างตรงไปตรงมา ไม่เสแสร้ง (Beauty)
7. ผลิตขึ้นเป็นจำนวนมากพอแก่ความต้องการของชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่น (Quantity)
8. มีราคาพอควรแก่การซื้อหาของชาวบ้านนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน (Price)
9. มีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในท้องถิ่น (Way of life)
10. มีรูปแบบที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น (Identity)
11. เป็นรูปธรรมที่สะท้อนภาพภูมิปัญญาของท้องถิ่น (Folk wisdom)

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมักดำรงรูปแบบดั้งเดิม แม้จะมีการเปลี่ยนแปลงบ้างก็เพียงเล็กน้อยและ เป็นไปอย่างช้าๆ มีการสืบทอดจากสมัยก่อนประวัติศาสตร์เป็นต้นมานับเป็นระยะเวลาที่มีวิวัฒนาการ ยาวนานกว่าศิลปะประเภทอื่น

คุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ทวีร์ศมี พรหมรัตน์ (2553, 65) ได้กล่าวไว้สรุปได้ว่าการเห็นคุณค่าของงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน ไม่ได้อาศัยเพียงแค่รูปแบบเท่านั้น แต่ต้องสร้างกระบวนการทางความคิดและการสร้างสรรค์บวกกับจินตนาการ ประสบการณ์ ความสามารถและระดับขั้นทางภูมิปัญญาที่ตกผลึก ส่วนจุดมุ่งหมายของสุนทรียศาสตร์ คือความพยายามยกระดับของการสร้างสรรค์ซึ่งเป็นไปตามสัญชาตญาณนั้นให้เป็นผลสัมฤทธิ์ ส่วนคุณค่าทางความงามให้ปรากฏออกมาควบคู่กับประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นคำตอบที่มีเสียงสะท้อนจากภายในตัวตน และยังสะท้อนให้เห็นถึงความละเอียดอ่อนประณีตบรรจง ผ่านการคัดสรร และลงมือสร้างอย่างที่ปรากฏตามชนบทไทย

ลักษณะเฉพาะของศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน วิบูลย์ ลี้สุวรรณ (2553) กล่าวไว้สรุปได้ว่าศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมีลักษณะเฉพาะถิ่นแตกต่างกันไปตามถิ่นกำเนิด แหล่งผลิต รูปแบบกรรมวิธี วัตถุประสงค์ และชนบประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิตของกลุ่มชน องค์ประกอบเหล่านี้งานศิลปหัตถกรรมมีลักษณะเฉพาะดังนี้ 1) สร้างขึ้นด้วยความต้องการของชุมชนที่มีลักษณะวัฒนธรรมร่วม อาจทำเพื่อประโยชน์ใช้สอยในชีวิตประจำวัน เพื่อสนองความเชื่อ ประกอบการ แสดงเพื่อความบันเทิง 2) มีความเรียบง่ายตามวิถีชีวิตของชาวบ้านและแสดงออกอย่างชัดเจน 3) ช่างโดยช่างนิรนาม 4) มีลักษณะเฉพาะถิ่นโดยเกิดจากความเชื่อ ชนบประเพณี วิถีชีวิต เกิดจากลักษณะการใช้สอย เกิดจากการใช้วัสดุดิบ เกิดจากประเพณีและคตินิยม จะเห็นได้ว่า ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านสร้างขึ้นเพื่อสนองวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้านแทบทั้งสิ้นจึงเป็นวัตถุของวัฒนธรรมของประชาชนทั่วไปจึงมีลักษณะเฉพาะตามถิ่นนั้นๆ

จำปาตะ

ราชันย์ ภูมา (2561) จำปาตะ หรือ Champedak ชื่อพฤกษศาสตร์ *Artocarpus integer* (Thumb.) Merr. อยู่ในสกุลเดียวกับขนุน *A. heterophyllus* Lam. หรือ Jackfruit และ สาเก *A. altilis* (Parkinson) Fosberg หรือ Breadfruit ภายใต้วงศ์ Moraceae แต่ขนุนและสาเกเป็นพืชต่างถิ่น ขนุนมีถิ่นกำเนิดที่อินเดีย ส่วนสาเกมีถิ่นกำเนิดในฟิลิปปินส์ หมูเคาะโมลุกกะ และนิวกินี สกุล *Artocarpus* ในไทยมีพืชพื้นเมือง 12 ชนิด รวมถึงจำปาตะ แยกเป็น 2 สกุลย่อย คือ subg. *Artocarpus* ที่ใบเรียงเวียน หูใบยาวมากกว่า 1 ซม. หุ้มยอด ดอกเพศเมียและผลไม่เรียง subg. *Psedojaga* ใบเรียงสลับในระนาบเดียว หูใบยาวไม่เกิน 5 มม. ติดด้านข้าง ดอกเพศเมียและผลเรียง ซึ่งจำปาตะอยู่สกุลย่อย subg. *Artocarpus* ชื่อพื้นเมือง จำปาตะ (ภาคใต้) ชื่อสามัญ

Champedak มาจากภาษามาลายู chempadak หรือได้ชื่อว่า Golden Jackfruit เนื่องจากเหมือนขนุนแต่มีสีเข้มกว่า ถิ่นกำเนิด พบที่คาบสมุทรมลายู บอร์เนียว สุมาตรา สุลาเวสี โมลุกก และปาปัว ในไทยพบเฉพาะทางภาคใต้ที่สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ตรัง ภูเก็ต สงขลา ยะลา และนราธิวาส ขึ้นในป่าดิบชื้น และปลูกเป็นไม้ผลทั่วไปในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รวมทั้งมาเลเซียและเวียดนาม และในอินเดีย ในไทยพบปลูกเฉพาะทางภาคใต้ในระดับต่ำ ๆ

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ไม้ต้น ส่วนมากสูงถึงประมาณ 20 ม. หรือสูงกว่านี้ มีขนหยาบหรือขนสากสั้น ๆ สีน้ำตาลตามกิ่งอ่อน หูใบ เส้นแขนงใบด้านบน แผ่นใบด้านล่าง ก้านใบ และก้านช่อดอก หูใบเรียวยาวหุ้มยอด ยาว 1.5-9 ซม. ใบเรียงเวียน รูปรี รูปไข่กลับ หรือแกมรูปขอบขนาน ส่วนมากยาว 8-20 ซม. ใบในต้นอ่อนมักจัก 3 พู ก้านใบยาวได้ถึง 3 ซม. ช่อดอกออกเดี่ยว ๆ ตามซอกใบ กิ่งหรือลำต้น ดอกจำนวนมาก ใบประดับวงใน (involucre bracts) ไม่มี ช่อเพศผู้แบบช่อเชิงลด รูปรีหรือรูปทรงกระบอก ยาว 1.5-5.5 ซม. ก้านช่อยาวถึง 6 ซม. ดอกแยกกัน กลีบรวมรูปหลอด ยาวประมาณ 1 มม. ปลายจัก 2 พู เกสรเพศผู้มี 1 อัน ยาวกว่าหลอดกลีบเล็กน้อย ช่อเพศเมียรูปไข่กลับหรือรูปทรงกระบอก ก้านช่อยาว 1.5-10 ซม. กลีบรวมเชื่อมติดกับดอกข้าง ๆ รังไข่แยกกัน ผลรวมเกิดจากกลีบรวมที่เชื่อมติดกันพัฒนาเป็นช่อรูปทรงกระบอกอ้วน ๆ หรือเกือบกลม ยาว 20-35 ซม. ผนังชั้นนอกแข็งเป็นช่องว่างแห ปลายกลีบรวมติดทนรูปกรวยคล้ายหนาม ยาว 1.5-3 มม. ผนังชั้นกลางส่นนุ่ม ผลติดบนแกนกลาง แยกกัน รูปรี ยาวประมาณ 3 ซม. ผนังผลหนา เมล็ดขนาดใหญ่ ไม่มีเอนโดสเปิร์ม การขยายพันธุ์ เพาะเมล็ด หรือกิ่งตอน โตเร็ว ออกดอกและติดผลได้ภายใน 3-6 ปี

การใช้ประโยชน์ ใบอ่อนและผลอ่อนรับประทานดิบหรือใช้ปรุงอาหาร ผลแก่มีกลิ่นหอมแรง เยื่อหุ้มเมล็ดกินสดหรือนำไปชุบแป้งทอด เมล็ดต้มหรือเผาสดคั่วคล้ายถั่ว เนื้อไม้แข็ง ทนทานใช้ก่อสร้าง ใ้ย้อมผ้าให้สีเหลือง (<http://www.dnp.go.th/botany/Herbarium/Archives/PlantFile> ; เข้าค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562)

ความแตกต่างของจำปาตะกั่วกับขนุนแม้จะคล้ายคลึงกัน แต่ก็มีส่วนที่แตกต่างให้สังเกตได้ เช่น จำปาตะกั่วมีรูปร่างผลเป็นทรงกระบอก มีขนาดเล็กกว่าผลขนุน ผิวของผลจะเรียกว่าผลขนุน เปลือกนอกบางและปก่ง่ายกว่า สีผิวเปลือกเมื่อแก่ใกล้สุกมีสีเหลืองอมส้ม ผลสุกมีรสหวานจัดและมีน้ำเยอะกว่าขนุน เส้นใยเหนียวเคี้ยวไม่ค่อยขาด เนื้อนุ่ม ค่อนข้างละเอียด ไม่แข็งกรอบเหมือนขนุน กลิ่นแรงคล้ายกลิ่นทุเรียนระหว่างเมล็ดมีใยเหนียวหนืดเป็นยางมาคั้น ต่างจากเมล็ดของขนุน การนำผลจำปาตะกั่วมาแปรรูปโดยใช้ส่วนต่างๆ มารับประทานได้ ทั้งแบบเป็นผลไม้และนำมาประกอบอาหารหรือทำเป็นขนมหวาน เช่น เมล็ดต้มใส่แกงไตปลา ผลอ่อนใช้เป็นผักต้มกับกะทิ ใบสามารถนำมาลวกจิ้มน้ำพริกกินเป็นผักได้ ส่วนเมนูของหวาน ได้แก่ ข้าวต้มมัดใส่จำปาตะกั่ว ทำแบบเดียวกับข้าวต้มมัดทั่วไปแล้วนำเฉพาะเนื้อจำปาตะกั่วใช้เป็นไส้แทนกล้วย แกงบวดจำปาตะกั่ว ใช้ส่วนเนื้อมาปรุง

ข้อดีคือไม่ต้องใส่น้ำตาลเยอะ เพราะจำปาตะมีรสหวานจัดอยู่แล้ว อีกเมนูคือของขึ้นชื่อ คือ จำปาตะทอด ทำคล้ายกล้วยแขกทอด

คุณค่าทางโภชนาการ จำปาตะผลสุก 100 กรัม มีคุณค่าทางโภชนาการดังนี้ 1) พลังงาน 116 กิโลแคลอรี 2) โปรตีน 3.0 กรัม 3) ไขมัน 0.4 กรัม 4) คาร์โบไฮเดรต 28.6 กรัม 5) วิตามินเอ 200 หน่วยสากล 6) วิตามินบี 1 0 มิลลิกรัม 7) วิตามินซี 15 มิลลิกรัม 8) ธาตุแคลเซียม 20 มิลลิกรัม 9) ธาตุฟอสฟอรัส 30 มิลลิกรัม 10) ธาตุเหล็ก 1.5 มิลลิกรัม

ประโยชน์ของจำปาตะจากการรายงานผลทางวิจัยพบว่า เปลือกต้นและรากมีสารที่ใช้ในการรักษาและป้องกันโรคไข้มาลาเรีย และเมล็ดมีสารเลกติน (Lectins) ที่ช่วยส่งเสริมระบบภูมิคุ้มกัน เนื้อจำปาตะมีวิตามินและแร่ธาตุที่จำเป็นต่อร่างกายหลากหลายชนิด เช่น โพแทสเซียม เป็นแร่ธาตุที่พบมากที่สุด รองลงมาคือแมกนีเซียม แมงกานีส แคลเซียม สังกะสี โซเดียม คอปเปอร์ ตามลำดับ จำปาตะมีวิตามินเอสูง ช่วยบำรุงสายตา เส้นใยของจำปาตะเป็นเส้นใยแบบละลายน้ำ สามารถจับไขมันและสารพิษออกจากร่างกายได้ นอกจากนี้มีสารเบตาแคโรทีน มีน้ำตาลแมนโนส เนื้อผลอ่อนยังช่วยผ่อนคลาย แก้อาการท้องเสีย ส่วนเนื้อผลสุก เป็นยาระบายอ่อนๆ และเมล็ดช่วยขับน้ำนมในสตรีหลังคลอดได้

ข้อระวังในการรับประทานจำปาตะคือ ถ้าทานในปริมาณที่เยอะอาจจะอ้วนได้ เนื่องจากเป็นผลไม้ที่มีรสหวานจัด และเนื้อผลสุกมีปริมาณน้ำตาลสูง นอกจากนี้ยังอาจส่งผลให้เจ็บคอและร้อนในได้ หากรับประทานมากเกินไปเกินความพอดี (ทีมแพทย์แผนไทยประยุกต์ HONESTDOCS <https://www.honestdocs.co/chempedak> ; ค้นข้อมูลเมื่อ 17 กันยายน 2562)

หัตถกรรมที่เกี่ยวกับจำปาตะ คือ โคระ (โคระ) หรือโคร์ เป็นเครื่องจักสานที่ใช้ท่อหรือสวมผลไม้จำพวกขนุนและจำปาตะ เพื่อป้องกันตัวหนอนชอนไชทำความเสียหายให้กับผลไม้ โดยทั่วไปทำจากใบมะพร้าวสดหรือแห้งก็ได้ ถ้าเป็นใบแห้งต้องแช่น้ำก่อนหนึ่งคืน เพื่อให้ใบคลี่สะดวกต่อการสาน การทำโคระเริ่มด้วยเลือกทางมะพร้าวที่มีก้านใบสมบูรณ์ดีไม่มีรอยฉีกขาดหรือมีแต่น้อย ตัดทางให้เป็นท่อนติดก้านใบละ 3 ก้าน รวม 6 ก้าน นำท่อนที่ตัดแล้วจำนวน 2 ท่อนสานเข้าด้วยกัน โดยจับท่อนทางทั้งคู่หันหน้าเข้ากัน สานขึ้นเป็นรูปสี่เหลี่ยมด้วยลายขัด เมื่อขัดตอกได้ 4 ตาแล้ว ใช้ก้านมะพร้าวทำเป็นหมุดกักตอกเส้นบนสุดของทั้งสองข้างไว้กันหลุด แล้วพลิกไปสานด้านตรงข้ามต่อไป ขัดตอกตามวิธีเดิมจนได้รูปคล้ายกรวย ปลายตอกทั้งสองของแต่ละท่อนทางจะไปรวมอยู่ด้านเดียวกัน ขัดตอกตามวิธีเดิมจนใกล้สุดปลายตอกใบ รวบปลายใบขัดเป็นปม 2 ปม คล้ายผมเปีย ได้รูปโคระที่เสร็จสมบูรณ์ หากต้องการทำโคระขนาดที่โตกว่า เพื่อใช้ห่อผลไม้ขนาดใหญ่ทำได้โดยการตัดทางมะพร้าวให้มีตอกใบข้างละ 5 – 7 ก้าน 2 ท่อน ได้ก้านใบ 20 - 28 ก้าน สานขึ้นรูปโดยวิธีเดียวกัน

ชาวสวนใช้โคระสวมขุ่นหรือจำปาตะตั้งแต่ยังเป็นผลอ่อนอายุประมาณ 1 เดือน โดยสวมทางปากหรือกันก็ได้ แล้วปล่อยให้แห้งจนผลไม้เจริญเต็มที่ โคระก็จะขยายตัวยึดออกตามขนาดของผลไม้นั้น ๆ โคระแต่ละใบใช้ได้เพียงครั้งเดียว ชาวสวนบางคนนิยมสานโคระออกจำหน่ายด้วย

จังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลเป็นส่วนหนึ่งของเมืองไทรบุรี ซึ่งเป็นหัวเมืองที่สำคัญทั้งเคยเป็นหัวเมืองประเทศราชของสยามมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นต้นมาจนถึงยุคกรุงรัตนโกสินทร์ที่ได้ยกฐานะเป็นจังหวัดโดยสมบูรณ์ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม แต่สื่อสารกันด้วยภาษาไทยถิ่นใต้ ซึ่งภูมิสังคมของจังหวัดสตูลมีประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ผู้วิจัยได้จำแนกประเด็นการศึกษา ดังนี้

1. ความเป็นมาของจังหวัดสตูล
2. สภาพทั่วไปของจังหวัดสตูล

ความเป็นมาของจังหวัดสตูล

บริเวณจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยซึ่งประกอบด้วยพื้นที่จังหวัดปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูลและบางส่วนของสงขลา ในยุคอดีตเมืองเหล่านี้ถูกรวมกันเป็นเมืองท่าที่สำคัญของคาบสมุทรมลายูตอนกลาง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 เมืองที่สำคัญแยกออกจากกันนั่นคือ เมืองปัตตานีฝั่งตะวันออก และเมืองไทรบุรีฝั่งตะวันตก (ยงยุทธ ชูแว่น, บรรณาธิการ, 2550, หน้า 36 – 37) ซึ่งพื้นที่ของเมืองไทรบุรีกว้างขวางมากโดยมีเขตแดนติดต่อกับเมืองต่างๆ ดังนี้ ทิศเหนือ ติดต่อเมืองพัทลุง เมืองตรัง ทิศใต้ติดต่อเมืองมะละกาและแปร์ค ทิศตะวันออก ติดต่อเมืองสงขลา เมืองปัตตานี และทิศตะวันตก ติดต่อมะละกา ทั้งนี้มีชายฝั่งทะเลครอบคลุมพื้นที่เกาะปริง (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542, หน้า 45) ในช่วงพุทธศตวรรษที่ 17 – 18 เมืองสตูลขึ้นอยู่กับเมืองไทรบุรีด้วยเป็นดินแดนชายฝั่งทะเลติดต่อกันทางเรือจึงมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีคนไทยและมลายูปะปนกันนับถือศาสนาฮินดูและพุทธ (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2544, หน้า 289) ซึ่งเมืองไทรบุรีและหัวเมืองต่างๆ ของมลายู ในราวพ.ศ. 1743 ถูกปกครองโดยเมืองนครศรีธรรมราช (ครองชัย หัตถา, 2548, หน้า 58) ต่อมาเมื่อพ่อขุนรามคำแหงเข้ายึดครองเมืองนครศรีธรรมราชทำให้กรุงสุโขทัยได้ครอบครองเมืองเหล่านี้ จนเจ้าเมืองทั้งหลายรวมตัวกันร้องเรียนจักรพรรดิจีน (กุบไล่ข่าน) แต่เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์กรุงสุโขทัยก็เข้าปกครองหัวเมืองเหล่านี้ (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2515, บทนำ) ต่อมา พ.ศ. 1893 เมื่อพระเจ้าอยู่ทองประกาศแยกกรุงศรีอยุธยาออกจากกรุงสุโขทัย จนปี พ.ศ. 1981 กรุงสุโขทัยถูกผนวกรวมกับกรุงศรีอยุธยาจึงมีอำนาจปกครองเมืองไทรบุรีด้วย (ครองชัย หัตถา, 2548, หน้า 59) ซึ่งทั้งนี้หัวเมืองมลายูต่าง ๆ ได้สวามิภักดิ์ต่อกรุงศรีอยุธยาโดยการส่งเครื่องบรรณาธิการทุก ๆ 3 ปี ประกอบด้วยต้นไม้เงินทอง อย่างละ 1 ต้น

พร้อมทั้งของขวัญมีค่าและทาส (บาร์บารา วัดสัน อันตายา, ลีโอ นาร์ วาย อันตายา, 2551, หน้า 111) เมื่อ พ.ศ. 2310 กรุงศรีอยุธยาเสียกรุงครั้งที่ 2 ให้แก่พม่า หัวเมืองมลายูต่างปกครองตนเองอย่างอิสระ จนสมัยกรุงธนบุรี พระเจ้าตากสินทรงกอบกู้อาณาจักรได้และเพิ่งฟื้นฟูราชธานีจึงได้เพียงแค่ยกทัพไปปราบเมืองนครศรีธรรมราชเท่านั้น และมีคำสั่งให้พระยานครศรีธรรมราชดูท่าทีของพระยาไทรบุรีและพระยาปัตตานีว่าต้องการขึ้นกับพระองค์ไม่ เนื่องจากหัวเมืองเหล่านี้ห่างไกลหากลงไปปราบปรามด้วยพระองค์เองจำเป็นต้องใช้กำลังทัพจำนวนมาก (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2515, บทนำ) ในขณะนั้นพระองค์ทรงยืมเงินพระยาไทรบุรีจำนวนพันชั่ง แต่ไม่พบหลักฐานว่าให้ยืมหรือไม่ แต่ปรากฏว่าพระยาไทรบุรีเปลี่ยนใจหันไปคบกับอังกฤษ โดยให้อังกฤษเช่าเกาะหมากตั้งเป็นอาณานิคมของอังกฤษ และหากมีข้าศึกโจมตีไทรบุรีให้ถือว่าเป็นศัตรูและอังกฤษยอมเสียค่าใช้จ่ายในการปราบปราม โดยพระยาไทรบุรียินยอมโดยคิดค่าเช่าปีละสามหมื่นเหรียญ (ละออง ศรีสุคนธ์, 2510, หน้า 13 – 15)

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ยกทัพไปปราบเมืองปัตตานี ทำให้หัวเมืองมลายูต่างเกรงกลัวต่างได้มอบหมายให้ข้าราชการนำเครื่องราชบรรณาการมาทูลถวายขอเป็นเมืองประเทศราช โดยทั้งนี้ให้เมืองนครศรีธรรมราชเป็นผู้ควบคุม (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2515, หน้า 56 – 68) จนเมื่อพระยาไทรบุรี (มูการามซาร์) ถึงแก่อนิจกรรม น้องชายขึ้นปกครองแทนได้เพียง 2 ปีก็ถึงแก่อนิจกรรมพระองค์ไม่มีทายาทจึงเป็นเหตุให้บุตรของพระยาไทรบุรี (มูการามซาร์) แย่งชิงขึ้นปกครอง โดยพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์) สนับสนุนตนกุปิศนูเพราะมีมารดาเป็นคนไทย แต่ชาวบ้านไม่เห็นด้วยสนับสนุนกุปะแงรัน จนพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ทรงกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานแต่งตั้งตนกุปะแงรันเป็นพระยาไทรบุรี ส่วนตนกุปิศนูเป็นพระยาอภัยนุราชเป็นอุปราช (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542, หน้า 46) ในสมัยรัชกาลนี้พระยาไทรบุรีได้รับพระราชทานเลื่อนยศขึ้นเป็นเจ้าพระยา ด้วยที่ทรงตีเมืองประะได้สำเร็จ (ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2515, หน้า 66) ต่อมาในปี พ.ศ. 2356 พระยาอภัยนุราชเกิดการวิวาทกับเจ้าพระยาไทรบุรี เพราะต้องการปกครองเมืองกัวลามูตาแต่เจ้าพระยาไทรบุรีไม่ยอม จนพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดย้ายพระยาอภัยนุราช มาเป็นผู้ว่าราชการเมืองมูเก็มสโดย (สตูล) ด้วยเป็นพื้นที่ที่กัณดารและมีฐานะเป็นเพียงตำบล ทำให้รายได้ไม่เพียงพอและไม่ค่อยมีความสะดวกสบายจึงขอคืนสตูลและขอปกครองท้องที่อื่นแทน จนได้รับพระราชกรุณาให้เป็นนายอากรรั้งนแทนพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ที่มีความสนิทสนมกันมาทั้งยังช่วยเหลือสนับสนุนมากกว่าไทรบุรี จนปี พ.ศ. 2358 พระยาอภัยนุราชถึงแก่อนิจกรรม สตูลจึงไม่มีผู้ใดปกครอง อำนาจในการปกครองจึงตกเป็นของเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช แต่ทั้งนี้ทรงโปรดเกล้าให้แม่ทัพนายกองของสงขลาคอยควบคุมบ้านเมืองแถวปากน้ำสตูลกับปากน้ำละงู (คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542, หน้า 46 - 49) ต่อมาเมื่อเจ้าพระยาไทรบุรี (ปะแงรัน) หันไปฝักใฝ่กับพม่า ด้วยความน้อยใจที่

สตูลมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับเมืองนครศรีธรรมราชมากกว่าไทรบุรี ซึ่งเมื่อครั้งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีท้องตราเรียกตัวเจ้าพระยาไทรบุรีเข้าเฝ้า แต่เจ้าพระยาไทรบุรีไม่ยอมปฏิบัติตามจึงโปรดเกล้าให้พระยานนครศรีธรรมราชยกกองทัพหัวเมืองปักษ์ใต้ไปตีเมืองไทรบุรี เจ้าพระยาไทรบุรีได้หนีไปอยู่ปีนัง (ทวิศศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2515, หน้า 66 – 67) ภารกิจครั้งนี้เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชได้เลื่อนยศเป็นเจ้าพระยานนครศรีธรรมราช (บาร์บารา วัดสัน อ้นดาया, ลีโอ นาร์ วาย อ้นดาया, 2551, หน้า 198) ทั้งนี้เจ้าพระยานนครศรีธรรมราชได้ทรงแต่งตั้งข้าราชการไทยไปปกครองเมืองไทรบุรี คือ พระยาอภัยบริรักษ์ (แสง) บุตรชายของพระองค์เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี และพระเสนานุชิต (นุช) เป็นผู้ช่วยราชการ (ทวิศศักดิ์ ล้อมลิ้ม, 2515, หน้า 68) ต่อมาพระยาไทรบุรี (ปะแฉรัน) ยกทัพกลับมายึดเมืองไทรบุรีได้อีกครั้ง ทางภารกิจต้องส่งพระยายมราชและพระยาศรีพิพัฒน์เป็นแม่ทัพมาปราบ (ปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ, 2544, หน้า 212 – 213) ครั้นในปี พ.ศ. 2382 ได้มีการแยกเมืองไทรบุรีออกเป็น 3 เมือง คือเมืองไทรบุรี ให้ตนกูอาหุ่มเป็นเจ้าเมือง ตนกูอาสัน เป็นผู้ช่วย เมืองสตูลให้ตนกูเดหวาเป็นเจ้าเมือง ให้ขึ้นกับเมืองสงขลา และเมืองปะลิส ให้รายาหยงเป็นเจ้าเมือง และเสด อุเทน เป็นผู้ช่วยราชการ โดยขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมาในปี พ.ศ. 2385 เจ้าพระยา ไทรบุรี สำนึกผิดขอกลับมาปกครองเมืองอีก จึงมีการแยกกะบังปาสูเป็นเมืองให้ตนกูอาหุ่มปกครอง ในปี พ.ศ. 2387 เจ้าเมืองสงขลาแยกเมืองสตูลให้ขึ้นกับเมืองนครศรีธรรมราช ด้วยเจ้าเมืองสตูลขัดขึ้นไม่ยอมทำดอกไม้เงินทองถวายจนสงขลาต้องทำถวายแทนและยังก่อเหตุวิวาทเรื่องเขตแดนกับเจ้าเมืองปะลิส จนปี พ.ศ. 2402 ตนกูอาหุ่มถึงอนิจกรรมจึงรวมกะบังปาสูกลับไทรบุรี ปี พ.ศ. 2415 รัฐบาลกลางเข้าควบคุมดูแลเมืองไทรบุรีโดยตรง ส่วนปะลิสและสตูลยังคงอยู่กับเมืองนครศรีธรรมราช ในปีพ.ศ. 2418 โปรดเกล้าให้ส่งข้าหลวงใหญ่และผู้กำกับข้าหลวงใหญ่รักษาราชการฝ่ายหัวเมืองตะวันตกเพื่อควบคุมหัวเมืองชายฝั่งตะวันตกทั้งหมดจึงโอนอำนาจให้ดูแลเมืองสตูล (สงบ ส่งเมือง, ชาลูนรงค์ เทียงธรรม, ทิปวิท พงศ์ไพบูลย์, 2554, หน้า 1346 – 1349) จนในปี พ.ศ. 2440 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 โปรดให้มีการจัดตั้งมณฑลไทรบุรีจึงมีการนำสตูลและปะลิสเข้าด้วย และมีที่ตั้งบัญชาการมณฑลที่เมืองไทรบุรี (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2555, หน้า 120) ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2452 เมื่อสยามได้ลงนามสนธิสัญญาอังกฤษสยามรับรองอำนาจของสยามเหนือเมืองปัตตานีแลกับการได้สิทธิเหนือเมืองกลันตัน ตรังกานู และไทรบุรีทั้งนี้ในส่วนของสตูลยังคงอยู่กับสยามต่อไป (ธเนศ อารณีสูวรรณ, 2556, หน้า 37 – 38) ด้วยสตูลมีเขตแดนติดต่อกับตรัง จึงโอนให้ขึ้นกับมณฑลภูเก็ตโดยพระยารัษฎานุประดิษฐ์ (คอซิมบี๊) เป็นผู้ดูแลในขณะนั้นได้ปฏิรูปสตูลไว้ 6 ประการ คือ 1) การปกครองอย่างพิถีพิถัน มิให้ข้าราชการและประชาชนมีความเข้าใจผิดกัน โดยระยะแบ่งการปกครองจังหวัดสตูลออกเป็นอำเภอเมือง กับอำเภอสุไหงอุเป 2) ด้านการจัดเก็บภาษีอากรส่งเสริมให้ชาวบ้านรู้จักค้าขาย การเพาะปลูกและอุตสาหกรรม ให้ข้าราชการช่วยเหลือราษฎรที่เข้ามาติดต่อเสียภาษี และขอความช่วยเหลือด้านอาชีพทั้งเปลี่ยนการเก็บภาษีแบบผูกขาดโดยเงินชกเกี้ยน

เป็นเก็บที่ด้านสุลาการแห่งเดียว 3) ด้านการศึกษา ระยะแรกมีเรียนตามหมู่บ้านและสุเหร่า โดยไม่มีการสอนภาษาไทย จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนสอนควบคู่กันทั้งภาษาไทยและมลายู 4) สร้างถนนซ่อมแซม และขยายถนนทุกสายโดยทำเฉพาะฤดูว่างงานโดยมีเบี้ยเลี้ยงให้ราษฎรที่ทำงานวันละ 10 สตางค์ 5) การส่งเสริมเพาะปลูกผักสวนครัว มะพร้าว และเลี้ยงไก่ โดยแจกแม่ไก่ครัวเรือนละ 5 ตัว 6) ปราบปรามโจรโดยจัดให้ราษฎรเข้ามามีส่วนในการปราบปรามโจรผู้ร้าย มีการทำแพมอาชญากร มีการเลือกฟันแต่งตั้งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เอาใจใส่ทางศาสนา ทำให้กิจการบ้านเมืองดีทำให้เรื่องโจรจึงสงบ จนเมื่อ พ.ศ. 2468 รถไฟสายใต้ระหว่างทางหลวงสตูล – ควนเนียงเสร็จ การติดต่อกับสงขลา จึงสะดวกมากกว่าจึงโอนสตูลมารวมกับมณฑลนครศรีธรรมราช และเมื่อปี พ.ศ. 2476 ได้มีการยุบเลิกมณฑล ทั้งเปลี่ยนรูปแบบการปกครองออกเป็น 2 อำเภอ 15 ตำบล คือ อ.เมืองประกอบไปด้วย 10 ตำบล และอ.ละงูประกอบไปด้วย 5 ตำบล จนพ.ศ. 2550 ได้มีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 36 ตำบล ได้แก่ อ.เมือง อ.ท่าแพ อ.ควนโดน อ.ควนกาหลง อ.ละงู อ.ทุ่งหว้า อ.มะนัง (สงบ ส่งเมือง, ชาญณรงค์ เทียงธรรม, ทิปวิท พงศ์ไพบูลย์, 2554, 1349 – 1353)

สภาพทั่วไปของจังหวัดสตูล

ตราสัญลักษณ์ของจังหวัดสตูล เป็นรูปพระสมุทรเทวาสถิตบนแท่นหินกลางทะเล เบื้องหลังมีรัศมีพระอาทิตย์อัสดง หมายถึง เทวาผู้ปกป้องรักษาพระมหาสมุทร นับขวิมานซึ่งตรงกับตำบลพิมาน ส่วนพระอาทิตย์อัสดงคือ มหาสมุทรอินเดีย (สุพร ประเสริฐราชกิจ, 2532, หน้า 80)

เมืองสตูลเป็นเมืองที่มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับอำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง อาณาเขตทิศใต้ ติดต่อกับรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย อาณาเขตทิศตะวันออกติดต่อกับอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และรัฐเปอร์ลิส ประเทศมาเลเซีย อาณาเขตทิศตะวันตกติดกับทะเลอันดามันมหาสมุทรอินเดีย (สงบ ส่งเมือง, ชาญณรงค์ เทียงธรรม, ทิปวิท พงศ์ไพบูลย์, 2554, 1352)

ประชากรส่วนใหญ่มีรูปร่างหน้าตา เหมือนคนปักษ์ใต้ ตลอดจนพูดภาษาไทยท้องถิ่นต่างกันเพียงศาสนาที่นับถือเท่านั้น (ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์, 2544, หน้า 290) ซึ่งคนจำนวนมากนับถือศาสนาอิสลาม ส่วนคนไทยพุทธ สันนิษฐานว่าคนจากจังหวัดใกล้เคียงคือ สงขลา ตรัง พัทลุง อพยพเข้ามาตั้งถิ่นฐาน (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542, หน้า 161) กลุ่มคนที่นับถือศาสนาอิสลามโดยทั่วไปมักมีความเชื่อที่ค่อนข้างเคร่งครัดในการกระทำการร้องรำทำเพลง เพื่อให้ความบันเทิงใจแก่สาธารณชนเป็นบาป จึงมักมีปัญหาในการส่งเสริมดนตรีและการละเล่นเพื่อความบันเทิง (สุธีวงศ์ พงศ์ไพบูลย์, 2542, หน้า 1002 – 1003)

ชาวบ้านมักประกอบอาชีพทำสวนผลไม้ ไม้ผลที่สำคัญได้แก่ มะพร้าว ทุเรียน เงาะ มะม่วง หิมพานต์ ขนุน จำปาตะ มังคุด ลองกอง และอื่นๆ การปลูกผลไม้ ส่วนใหญ่จะปลูกในสภาพดินอุดม

สมบูรณ์และอยู่ใกล้แหล่งน้ำ สำหรับมะพร้าวส่วนใหญ่จะปลูกบริเวณชายทะเลและปลูกกระจายใน
ทุกอำเภอ ไม้ผลปลูกมากในอำเภอควนโดน อำเภอควนกาหลง และเนื่องจากไม้ผลหลายชนิดเป็น
พืชที่ทำรายได้สูงให้เกษตรกรและตลาดมีความต้องการในปริมาณมาก จึงได้มีการส่งเสริมให้มีการ
ขยายพื้นที่ในการปลูกไม้ผล โดยเน้นให้เกษตรกรใช้พันธุ์ดีและการใช้ปุ๋ยในการเพิ่มผลผลิต

ขนบธรรมเนียมและประเพณีท้องถิ่นที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวสตูลที่นับถือศาสนาอิสลาม
คือ การแต่งกาย โดยผู้ชายมุสลิมนิยมนุ่งโสร่ง สวมเสื้อตะโละบลางา โปกผ้ากลมขาว หรือสวมหมวก
ซอแคะสีดำ ส่วนคนที่มีฐานะดีจะสวมกางเกงบานที่ตัดด้วยผ้าแพรหรือผ้าเนื้อนุ่ม คู่กับเสื้อตะโละบ
ลางา สวมหมวกเข้ากับชุด บางครั้งเห็นบกริช ส่วนงานมงคลจะใช้ตะงูโละ คือการพันผ้าโพกศีรษะ
ตามชั้นตระกูล สตรีนิยมนุ่งผ้าปาเต๊ะหรือบาติก สวมเสื้อ กะบายาลาโเบ๊ะ คือเสื้อแขนยาวตัวเสี้ยยาว
ถึงใต้สะโพก ผ่าอกกลางลำตัว หากเสื้อสั้นถึงกลางสะโพก เรียกว่า กะบายาแปะะ ในอดีตกระดุมทำ
ด้วยทองคำเป็นรูปดอกไม้ หรือผีเสื้อ 5 เม็ด มีสร้อยทองร้อยติดไว้ทุกเม็ด นอกจากนี้สวมผ้าคลุม
ศีรษะรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า

อาหารคาวและหวาน คล้ายกับอาหารในภาคใต้ทั่วไป นำผลผลิตทางเกษตรมาเป็น
อาหาร (คณะกรรมการประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ, 2542, หน้า169)

จากทัศนะของนักวิชาการสรุปได้ว่า จังหวัดสตูลเป็นเมืองมลายูที่เป็นเพียงตำบลเล็ก ๆ
เป็นเขตแดนของเมืองไทรบุรี มีการแยกออกจากเมืองและรวมกับเข้าเป็นเมืองไทรบุรีหลายครั้ง
ต่อมาเมื่อเมืองไทรบุรีได้เป็นดินแดนของอังกฤษ ก็มีการโอนสตูลเข้าไปอยู่กับเมืองท่าฝั่งอันดามันด้วย
เป็นพื้นที่ที่มีอาณาเขตอยู่ในทะเลฝั่งตะวันตกเช่นเดียวกัน ด้วยในยุคสมัยที่พระยารัษฎาปกครอง
มณฑลภูเก็ตนั้นได้ให้ความใส่ใจปกครองเมืองสตูลอย่างประณีตระอบอบ ทำให้เมืองสตูลเป็นเมืองที่สงบ
ชาวบ้านมีวิถีชีวิตที่ดีทั้งปราบปรามเรื่องโจรจนทำให้เป็นเมืองที่น่าอยู่ นอกจากนี้ยังมีการเปิดโรงเรียน
สอนภาษาไทยส่งผลให้ชาวบ้านส่วนใหญ่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้เป็นอย่างดี ต่อมาเมื่อมี
ความเจริญด้านคมนาคมทำให้สตูลถูกโอนมาอยู่ในมณฑลนครศรีธรรมราชเพราะความสะดวกในการ
เดินทางด้วยรถไฟในยุคสมัยนั้น จนเมื่อเปลี่ยนการปกครองเป็นจังหวัดทำให้สตูลกลายเป็นจังหวัด
โดยสมบูรณ์ซึ่งในระยะแรกมีเพียง 2 อำเภอ ปัจจุบันเพิ่มมาเป็น 7 อำเภอ ด้วยจังหวัดสตูลมีพื้นที่เขต
แดนติดต่อกับจังหวัดสงขลา จังหวัดพัทลุง และประเทศมาเลเซียทำให้มีการผสมผสานวัฒนธรรมที่
หลากหลาย เช่น ภาษาจะใช้ทั้งภาษากันใต้ และภาษามลายู ผู้คนทั่วไปจะมีวิถีชีวิตและความเชื่อ
ขึ้นอยู่กับศาสนาที่นับถือโดยมากจะเป็นศาสนาอิสลาม จึงส่งผลให้มีการรักษาเอกลักษณ์ของกลุ่ม
อย่างเคร่งครัด เช่น การนับถือและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา การแต่งตัวตามวิถีมลายู

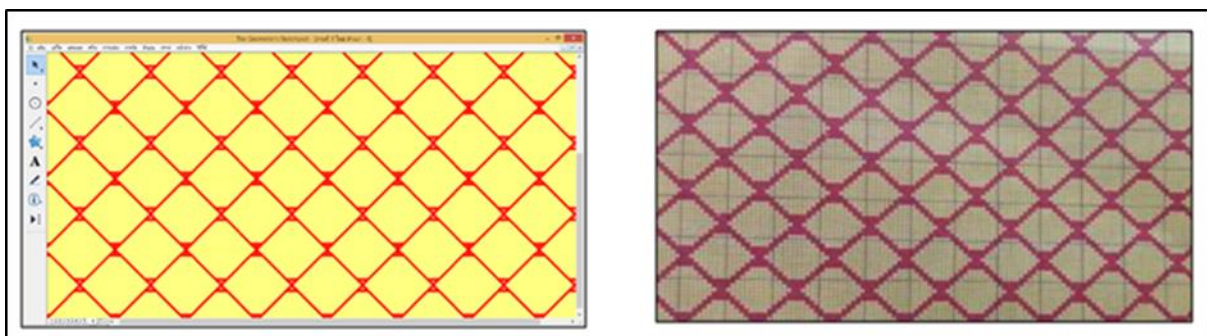
ตอนที่ 2 งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อนุสรณ์ จิตมนัส และคณะ (2560) การสร้างและออกแบบลายผ้ายกเมืองนครโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคณิตศาสตร์ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ศึกษาและสำรวจลายผ้ายกเมืองนครในส่วนของท้องผ้าจากชุมชนทอผ้าศูนย์ศิลปาชีพบ้านเนินธัมมัง ชุมชนบ้านตรอกแค และชุมชนบ้านมะม่วงปลายแขน นำมาสร้างลายผ้ายกเมืองนครโดยใช้โปรแกรม GSP จากลายที่มีอยู่เดิม ได้แก่ ลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส ลายพุ่มข้าวบิณฑ์เล็ก ลายมะลิกุล ลายลูกแก้วฝูง ลายใบไม้ ลายเกล็ดพิมเสนรูปเพชรเจียรไน ลายลูกแก้วตาตึกเตน และลายแมงมุมก้านแย่ง และประยุกต์ลายผ้ายกเมืองนครลายใหม่โดยใช้โปรแกรม GSP ได้แก่ ลายเกล็ดพิกุล ลายเพชรประกาย ลายเพชรเมขลา ลายบุษบาล้อมสร้อย ลายจตุรอำรงค์ ลายเบญจมาศ ลายกระรัตลูกแก้ว และลายเลื่อมชบา ซึ่งลวดลายของผ้ายกเมืองนครทั้งหมดนั้นมีความสัมพันธ์กับฟังก์ชันและสมการทางคณิตศาสตร์ ได้แก่ ฟังก์ชันเชิงเส้น ฟังก์ชันค่าสัมบูรณ์ ฟังก์ชันตรีโกณมิติ ฟังก์ชันเอกซ์โพเนนเชียล สมการกำลังสอง และสมการครึ่งวงกลม

ขั้นตอนวิธีการสร้างลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

- (1) สร้างกราฟของฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ให้เป็นลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสที่ต้องการ
- (2) สร้างจุดตัดของกราฟจากนั้นช้อนกราฟของฟังก์ชัน ทั้งหมดแล้วสร้างส่วนของเส้นตรง และสร้างบริเวณภายในของกราฟ
- (3) ทำการสะท้อนลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส 1 บล็อก จะได้ลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

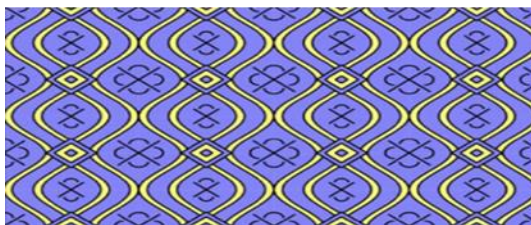

ภาพที่ 2.1 ลายเกล็ดพิมเสนทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส

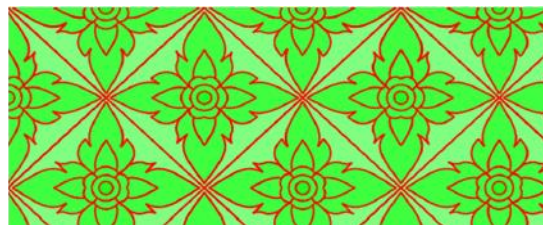
ออกแบบลายผ้ายกเมืองนครลายใหม่ด้วยโปรแกรม GSP โดยใช้กราฟของฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ในการสร้างลายเส้นต่าง ๆ เพื่อให้เกิดลวดลายใหม่ที่มีความสวยงาม จำนวน 8 ลาย ได้แก่

ลายเลื่อมชบา ลายเพชรเมขลา ลายบุษบาล้อมสร้อย ลายกระรัดลูกแก้ว ลายเกล็ดพิกุล ลายเพชร
ประกาย ลายจตุรอำรงค์ และลายเบญจมาศ

ตัวอย่างลายผ้ายกเมืองนคร (ลายใหม่) ที่ทำการสร้างด้วยโปรแกรม GSP

ภาพที่ 2.2 ลายเลื่อมชบา

ภาพที่ 2.3 ลายเกล็ดพิกุล

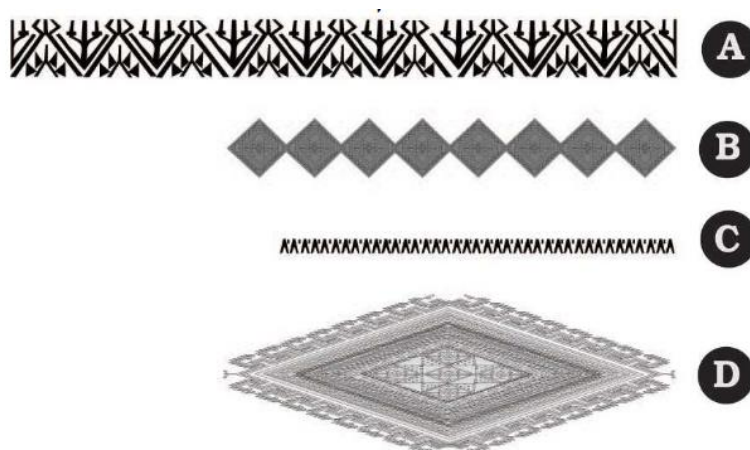
จากข้อความข้างต้นสรุปได้ว่า การสร้างและออกแบบลายผ้ายกเมืองนครโดยใช้โปรแกรม GSP จะเห็นได้ว่าสามารถสร้างลายผ้ายกเมืองนครด้วยโปรแกรม GSP ได้ทั้งหมดจำนวน 16 ลวดลาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 แบบด้วยกัน คือ 1) การสร้างลายผ้ายกเมืองนครจากลายเดิมจำนวน 8 ลวดลาย 2) การออกแบบลายผ้ายกเมืองนครลายใหม่จำนวน 8 ลวดลาย

สุรียา คลังฤทธิ (2560) ได้ศึกษาวิจัยศาสตร์ชาติพันธุ์ที่สะท้อนจากลวดลายพญานาคบน ผืนไหมของปราสาทคนไทยเชื้อสายเขมรเมืองสุรินทร์ กล่าวได้ว่า เมืองสุรินทร์เป็นดินแดนแห่ง วัฒนธรรมภูมิปัญญาด้านลวดลายผ้าไหมที่สืบทอดจากอาณาจักรขอมโบราณเนื่องจากบรรพบุรุษเป็น กลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานในภูมิภาคแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรือใน ดินแดนอุษาคเนย์แห่งนี้ ดังนั้นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาจากบรรพบุรุษชาวเขมรโบราณมี หลายอย่างที่สามารถเห็นได้ในปัจจุบัน เช่น ปราสาทหิน กลุ่มชาติพันธุ์หรือคนไทยเชื้อสายเขมรที่มี ภาษาเป็นเอกลักษณ์ของตนเองประเพณีวัฒนธรรมของกลุ่มคนไทยเชื้อสายเขมร เช่น แขนงโดนตา หัตถกรรมพื้นเมืองหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ การทอผ้าไหมมัดหมี่พื้นเมือง เป็นต้น สิ่งที่เห็นได้ ชัดเจนและเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของชาวไทยเชื้อสายเขมรคือ หัตถกรรมผ้าไหมมัดหมี่ ซึ่งเป็นการ ทอผ้าเพื่อใช้สอยในการดำรงชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์เทคนิคการมัดหมี่ จึงเป็นเทคนิคโบราณที่ตกทอด มาของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรโบราณ ซึ่งใช้และทำกันแพร่หลายในเขตอีสานตอนใต้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พื้นที่จังหวัดสุรินทร์ได้มีกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่อาศัยเยอะที่สุคในละแวกจังหวัดในเขตอีสานใต้ หัตถกรรมทอผ้าไหมมัดหมี่นั้นจะมีเครื่องมืออุปกรณ์ในการถักทอหลายอย่าง แต่สิ่งที่แสดง ความเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของหัตถกรรมผ้าไหมพื้นเมืองโบราณของคนไทยเขมร คือ ลวดลายบน ผืนไหม อันสามารถแสดงระบบคิด ความหมาย เอกลักษณ์และความเป็นอัตลักษณ์ ตามระบบคิดของ

คนไทยเชื้อสายเขมรที่ได้รับจากการถ่ายทอดต่อๆ กันมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งลวดลายเหล่านี้เปรียบเสมือนสัญลักษณ์หรือกุญแจไขไปสู่ความหมายเหมือนปรัชญาการมองโลกและชีวิตแบบฉบับเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์เขมรที่ได้สั่งสมประสบการณ์ ได้ร่วมคิด ร่วมสรรค์สร้างร่วมพัฒนา สัญลักษณ์อันนี้ต่อเนื่องมาเป็นพันปี ลวดลายผ้าเป็นระบบสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมลวดลายที่สร้างสรรค์ขึ้นมา นั้นไม่เพียงแต่ตอบสนองความงดงามเท่านั้นแต่ยังมีฐานจากความเชื่ออันเป็นบ่อเกิดของระบบความคิดแห่งอารยธรรม การคิดสร้างสรรค์มาจากความเชื่อ ความศรัทธา โดยมีแหล่งที่มาของสิ่งดลบันดาลใจและจินตนาการในการคิดอัน ได้แก่ ความเชื่อเรื่องพญานาคหรือนาคราชาอาจเกิดจากธรรมชาติสิ่งแวดล้อมรวมถึงการเป็นสิ่งที่ยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความผาสุกและปลอดภัยในการดำเนินชีวิตเป็นที่มาของสรรพมงคล เช่น ปกป้อง คุ้มครอง ปลอดภัยรวมทั้งการปกป้องรักษาให้อยู่รอดปลอดภัยจากอันตรายหรือสิ่งเลวร้ายทั้งหลาย ลวดลายพญานาคบนผืนผ้าลวดลายที่สร้างสรรค์ทั้ง 5 ลาย ได้แก่ 1. ลายตะขอนาค 2. ลายนาคผสมพันธ์ 3. ลายนาคต้นสน 4. ลายนาคเล่นน้ำ 5. ลายฉัตรโรต ได้สะท้อนมุมมองคำสอน คติธรรมจากความเชื่อเกี่ยวกับพญานาค ตามมุมมองแห่งผี พราหมณ์ พุทธ ที่ผสมผสานกันจนเกิดเป็นคติคำสอนตามรูปแบบความเชื่อที่ประสานมุมมองความเชื่อทั้งหมดไว้ด้วยกัน

สุจินันท์ ดาวเดือน (2553) ได้ศึกษาและพัฒนาศิลปหัตถกรรมผ้าทอลายโบราณบ้านผาตั้ง เพื่อเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าจังหวัดอุทัยธานี ประเภทชุดบนโต๊ะอาหาร โดยนำผ้าทอพื้นเมืองบ้านผาตั้งมาพัฒนาเข้ากับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าประเภทชุดบนโต๊ะอาหาร เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ผลการวิจัยพบว่าพบว่า (1) กลุ่มทอผ้าบ้านผาตั้งมีปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ผ้าทอซึ่งขาดการพัฒนาให้แพร่หลายเท่าที่ควรเนื่องจากข้อจำกัดในการออกแบบและคุณภาพที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด การขาดความรู้และทักษะในการปรับปรุงพัฒนาผลิตภัณฑ์ การขาดแคลนเงินทุน และการบริหารจัดการกลุ่มยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นสมาชิกกลุ่ม จึงมีความต้องการพัฒนาความรู้และทักษะเพิ่มขึ้น (2) เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามด้านความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง ดำเนินการศึกษาข้อมูล 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1. ศึกษาความต้องการในการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ชุดบนโต๊ะอาหาร ประกอบด้วย ผ้าบุโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้าเช็ดปาก และผ้ารองแก้ว วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลไปกำหนดแนวความคิดในการออกแบบ การออกแบบชุดบนโต๊ะอาหารใช้โทนสีน้ำตาลทั้งหมด ลวดลายที่ใช้ทางผู้วิจัยนำเอกลักษณ์เฉพาะของผ้าทอลายโบราณซึ่งมีลักษณะเด่นของลวดลายผ้าทอ และต้องการอนุรักษ์ลวดลายผ้าทอโบราณ และนำลายผ้าทอลายโบราณมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ ลวดลายผ้าทอชุดบนโต๊ะอาหารมี 4 ลาย คือ ลายสร้อยสา (A) ลาย

พญานาคล้อมเพชรเล็ก (B) ลายข้างกระแต (C) และลายพญานาคล้อม (D) ทางผู้วิจัยได้นำโหนดสี และลวดลายผ้าทอดังกล่าวมาออกแบบชุดบนโต๊ะอาหาร

ภาพที่ 2.4 ลวดลายผ้าทอโบราณ

ระยะที่ 2. ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อผลงานออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ออกแบบชุดบนโต๊ะอาหาร 2 แบบ นำไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างประชากร ประกอบด้วย ผู้ผลิต 14 คน ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน และผู้สนใจสินค้า 100 คน ผลการวิจัยพบว่า แบบที่ได้รับเลือก คือ แบบที่ 1 โดยมี ผลการประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก

รัชนิกร กุศลานนท์และคณะ (2557) ได้ศึกษาการออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่น จังหวัดสกลนครเพื่อประยุกต์สู่แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้สรุปเป็นแนวทางการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ได้ทั้งหมด 4 แนวทางดังนี้ คือ แนวทางที่ 1 New Of Future กลุ่มโหนดสีฟ้า-น้ำเงิน และสี ขาว จัดทำเป็นผ้าผืน เครื่องประกอบการแต่งกาย ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่มลวดลายรูปทรงเลขาคณิต ลวดลายขอ (หวี) ลวดลายโคม กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่พักทำงานจนถึงวัยกลางคน ตั้งแต่ 20 – 39 ปี ทั้งชายและหญิง ทั้งผู้บริโภคท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว แนวทางที่ 2 Culture City กลุ่มโหนดน้ำตาล – ส้ม จัดทำเป็นผ้าผืน เครื่องประกอบการแต่งกาย ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่ม ลวดลายลวดลายพรรณไม้ กลุ่มลายนาค ซึ่งเป็นลายที่มอบให้ผู้หลักผู้ใหญ่หรือผู้ที่เคารพนับถือ กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยผู้ใหญ่ ผู้ชาย – ผู้หญิง อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป แนวทางที่ 3 Freshness Of Natural กลุ่มโหนดสีขาว-สีเขียว จัดทำเป็นผ้าผืน เครื่องประกอบการแต่งกาย ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่มลวดลายรูปทรงเลขาคณิต รูปทรงสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และกลุ่มลวดลายสัตว์พวกผีเสื้อและปีก

นัก กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่ม วัยรุ่น และกลุ่มวัยผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 20 – 59 ปี และวัยผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ได้ทั้งผู้บริโภคท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว และแนวทางที่ 4 Enjoy To Play กลุ่มโทนสีแดง จัดทำเป็นผ้าผืน เครื่องประกอบการแต่งกาย ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่มลวดลายขอ (หวี) ลวดลายโคม และลวดลายรูปทรงเลขาคณิต กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่น และคนรุ่นใหม่ที่เพิ่งทำงานจนถึงวัย กลางคนตั้งแต่ 20 – 39 ปี ทั้งชายและหญิง ทั้งผู้บริโภคท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งผลสรุปที่ได้ ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การออกแบบลวดลายผ้ารูปแบบใหม่จากแนวทางการออกแบบศิลปหัตถกรรม ผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนคร และนำลวดลายที่ออกแบบใหม่ มาทอเป็นผลิตภัณฑ์ตามแนวทางการ ออกแบบผลิตภัณฑ์ ซึ่งผลิตภัณฑ์ที่ได้ คือ ผ้าผืน และเครื่องประกอบการแต่งกาย (ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ เนคไท) โดยผู้วิจัยเลือกแนวทางที่ 1 New Of Future ที่มีค่าความเหมาะสมของแนว ทางการออกแบบมากที่สุด ซึ่งสรุปผลงานวิจัยสามารถนำไปเป็นรากฐานในการพัฒนาการออกแบบ ลวดลายและสีสันทอพื้นถิ่นและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากผ้าทอพื้นถิ่นของจังหวัดสกลนครให้มีความสอดคล้องกับกลุ่มผู้บริโภคหรือ กลุ่มเป้าหมายได้อย่างดี และสื่อถึงเอกลักษณ์ศิลปหัตถกรรม ผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนครให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาของงานวิจัย ส่วนใหญ่ในงานหัตถกรรมประเภทหัตถกรรมท้องถิ่น ได้มีการ พัฒนาลวดลายโดยใช้ของดั้งเดิม มีการปรับแต่งโทนสี แต่ทั้งนี้ยังคงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้จากหัตถกรรม จำปาตะ และการออกแบบลวดลายเพื่อกรอบสำคัญ ในการศึกษาและจัดทำชิ้นงานที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยต่อไป

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เน้นการสร้างสรรคัลวดลายจากโคระเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และการเก็บรวบรวมข้อมูลจากภาคสนาม โดยการจัดสนทนากลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการจัดสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวนไม่น้อยกว่า 10 คนในการจัดสนทนากลุ่ม ดังนี้

- 1.1 กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ ชาวสวนจำปาตะ
- 1.2 กลุ่มนักวิชาการ
- 1.3 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ประชาชนทั่วไป นักออกแบบ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 2.1 แบบสำรวจเบื้องต้น เพื่อการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับจำปาตะ
- 2.2 แนวทางสนทนากลุ่ม (Focused group guideline) เพื่อรับฟังข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้รู้ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อนำเสนอแนวคิดในการนำหัตถกรรมจากจำปาตะไปใช้ประโยชน์
- 2.3 แบบประเมินการออกแบบลวดลายจากโคระผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน
- 2.4 แบบประเมินความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ จากประชาชนทั่วไป 150 คน

แบบประเมินคุณภาพ ลวดลายจากโคระจำปาตะ

ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบประเมินคุณภาพของลวดลาย ออกเป็น 2 ตอน จำแนกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินแบบเลือกตามข้อความ

1. ชี้แจงเกณฑ์ของการประเมินคุณภาพของลวดลายจากโคระจำปาตะ โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกไว้ 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ระดับดีมาก

ระดับ 4 หมายถึง ระดับดี

ระดับ 3 หมายถึง ระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง ระดับพอใช้

ระดับ 1 หมายถึง ระดับควรปรับปรุง

2. แทรกภาพจำปาตะเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้เห็นภาพของโคระ ก่อนทำการประเมินลวดลาย

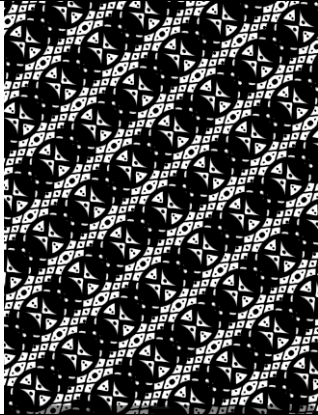

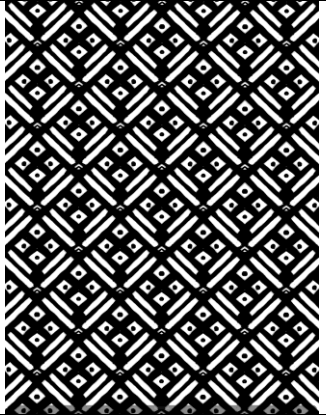
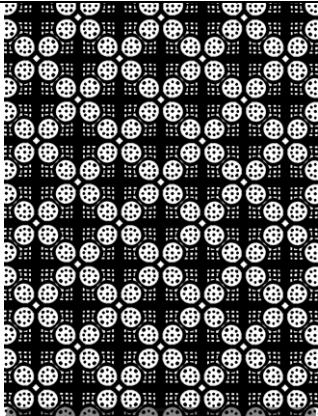

ภาพที่ 3.1 ภาพตัวอย่างโคระเพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ

3. ส่วนของการประเมิน ผู้วิจัยได้แยกประเมินออกทีละลวดลาย กระทำการโดยแทรกภาพพร้อมตารางการประเมินแยกออกเป็นหลายๆ เช่น ลวดลายที่ 1

รายการพิจารณา	ระดับคะแนน				
	ดีมาก 5	ดี 4	ปาน กลาง 3	พอใช้ 2	ปรับปรุง 1
ความสวยงามของลวดลาย					
1 ลวดลายมีความสวยงามร่วมสมัย					
2. ลวดลายต่างจากลวดลายที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือเป็นลวดลายใหม่					
ด้านการสื่อสาร					
1 ลวดลายสามารถแสดงเอกลักษณ์ภาคใต้					
2 ลวดลายสามารถสื่อสารถึงใคร่					
ด้านการต่อยอด					
ลวดลายสามารถนำไปต่อยอดเป็นสินค้า					
ลวดลายสามารถนำไปต่อยอดเป็นสื่ออื่นๆ					

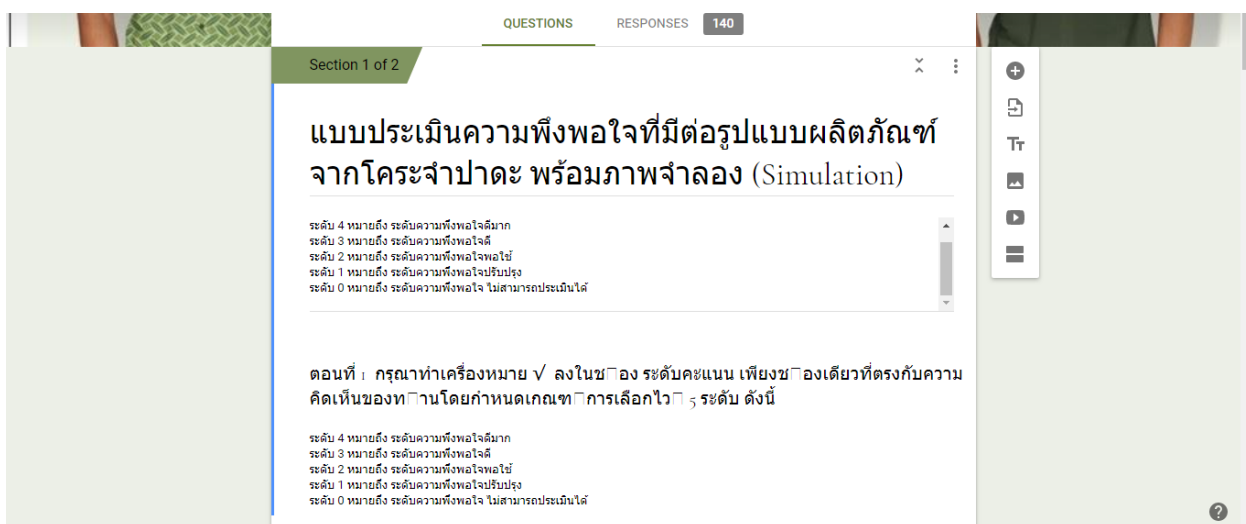
ตอนที่ 2 เป็นตอนที่เขียนแสดงความคิดเห็น และข้อเสนอแนะ โดยลำดับหัวข้อตามระดับ
 ความสำคัญ ขั้นนี้เป็นการให้ผู้ทรงคุณวุฒิเลือกลวดลายที่ควรพัฒนาพร้อมข้อเสนอแนะ

		
ลายที่ 1	ลายที่ 2	ลายที่ 3
		
ลายที่ 4	ลายที่ 5	

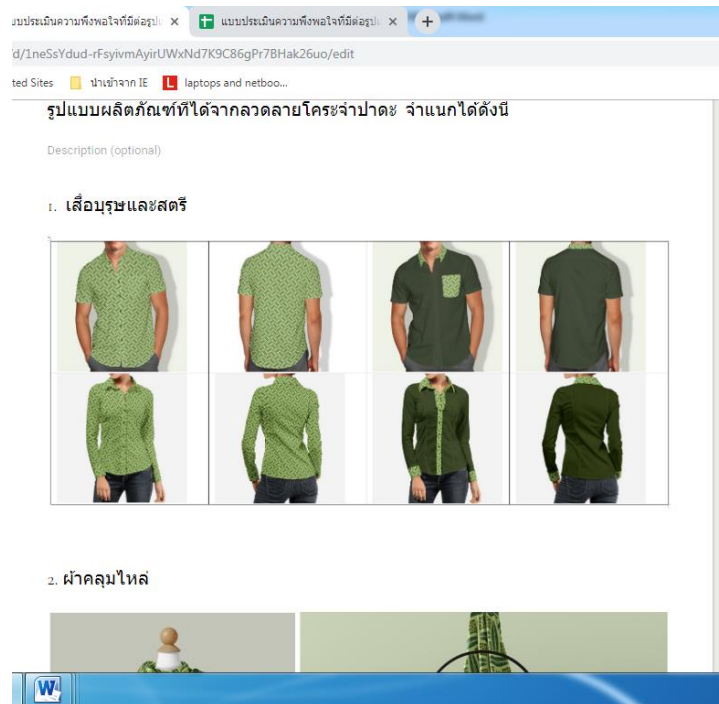
แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากกลยุทธ์ของโคระจำปาตะ พร้อมภาพจำลอง (Simulation)

ในกระบวนการนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินความพึงพอใจแบบออนไลน์ เนื่องจากสามารถใส่รายละเอียดประเภทภาพได้อย่างคมชัด และสะดวกกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ออกแบบตัวอย่างของการทำแบบประเมินความพึงพอใจ

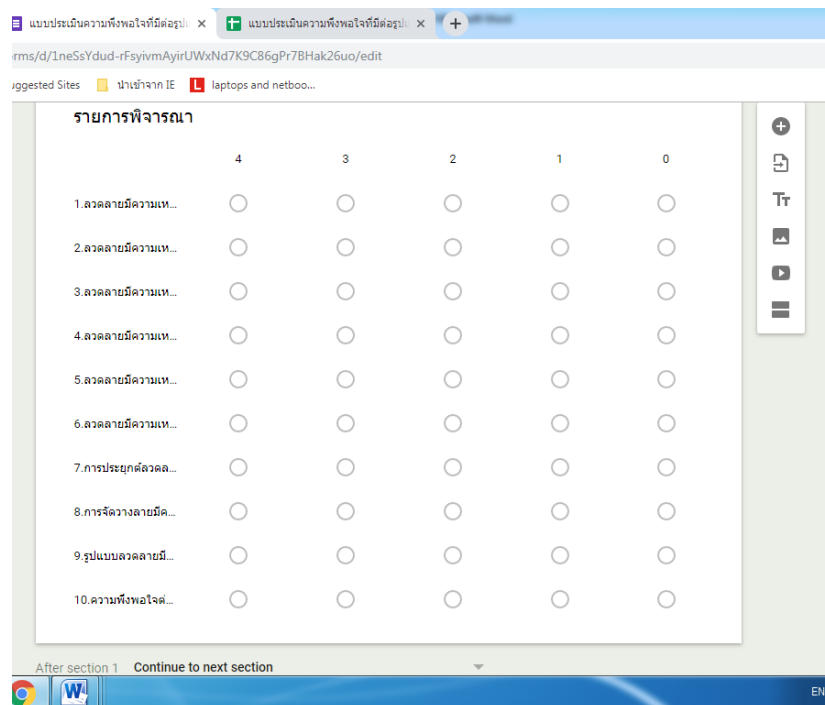
1. ส่วนแรกเป็นส่วนชี้แจงขอการประเมิน

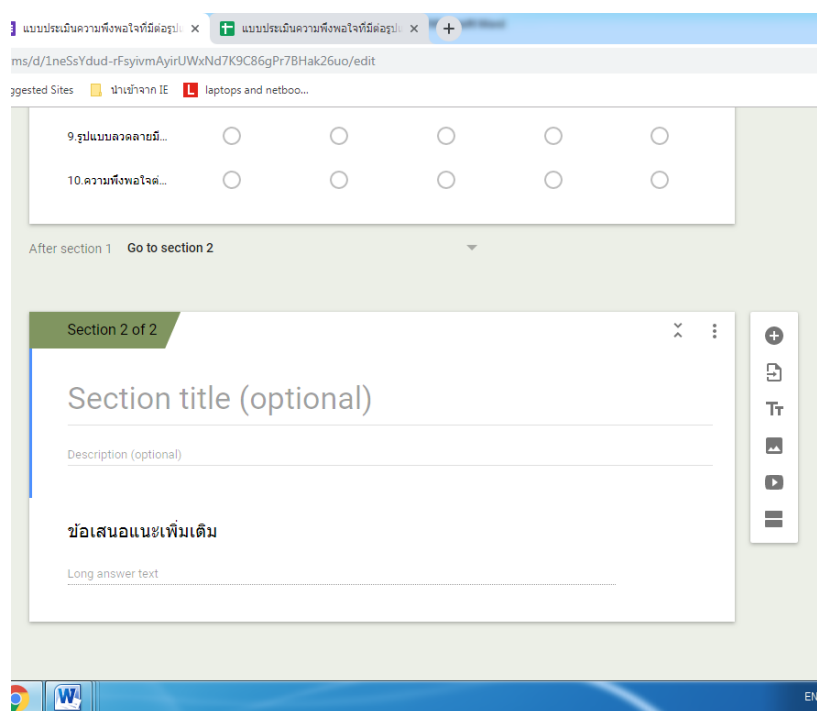
2. ส่วนภาพตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากภาพจำลอง

3. ส่วนของการตอบแบบประเมิน ผู้ตอบประเมินความพึงพอใจ สามารถคลิกในช่องนั้นๆ

4. รายละเอียดของการเขียนคำแนะนำและค่านิยม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม เป็นข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากพื้นที่ที่ทำการศึกษาวิจัย โดยวิธีการสำรวจเบื้องต้น (Basic survey) และการสนทนากลุ่ม (Focused group) เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำมาสร้างสรรค์ชุดการแสดงโดยจำแนกรายละเอียดดังนี้

3.1 สำรวจเบื้องต้น โดยลงพื้นที่ดูเหตุการณ์จำปาตะ ทั้งสำรวจข้อมูลด้านจำปาตะ และโคระจากผู้มีความรู้และเชี่ยวชาญในด้านนี้

3.2 จัดสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้รู้ กลุ่มนักวิชาการ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อนำเสนอแนวคิดในการนำเหตุการณ์ไปใช้ประโยชน์

3.3 แบบประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของกลยุทธ์และผลิตภัณฑ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และประชาชนทั่วไป

4. การจัดการข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การจัดการข้อมูล ผู้วิจัยจัดการข้อมูลโดยการนำผลการศึกษาที่ได้มาจากการศึกษาเอกสารและข้อมูลจากภาคสนามมาตรวจสอบความถูกต้องจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ประกอบการเขียนอธิบายซึ่งแยกตามความวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ของงานวิจัย จำแนกจัดการดังต่อไปนี้

4.1.1 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสารต่าง ๆ มาศึกษาอย่างละเอียดพร้อมจัดระบบหมวดหมู่ ตามความวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

4.1.2 นำข้อมูลจากภาคสนามที่เก็บรวบรวมได้จากสำรวจเบื้องต้น นำข้อมูลทั้งได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลผู้วิจัยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้ ดังที่ สุภางค์ จันทวานิช (2530, หน้า 129-130) สรุปไว้ว่า หลังจากที่นักวิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นแรกต้องตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มาเพียงพอ และตอบปัญหาของการวิจัยหรือยัง หากข้อมูลที่ได้รับไม่ตรงกันต้องตรวจสอบข้อมูลที่แท้จริง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจากเอกสาร มาเป็นข้อมูลเบื้องต้นเพื่อให้ผู้วิจัยได้นำมาออกแบบรูปแบบของการนำหัตถกรรมจากจำปาตะไปใช้ประโยชน์ คือ การออกแบบลวดลายจากโคระ และนำไปพัฒนาเป็นงานผ้าเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในงานด้านต่างๆ ทั้งนี้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) และมีภาพประกอบบางตอน นอกจากนี้ยังนำเสนอถึงผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัย แล้วนำมา สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ บรรณานุกรม ภาคผนวก ตามกระบวนการศึกษาวิจัย ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาหัตถกรรมจากจำปาตะเพื่อนำมาใช้ประโยชน์ โดยข้อมูลที่นำมาใช้ในการสร้างสรรค์นั้นได้รับแนวคิดมาจากเอกสาร ตำรา งานวิจัยและบทความที่เกี่ยวข้องกับหัตถกรรมจำปาตะ และการออกแบบลวดลาย โดยผู้วิจัยจำแนกรายละเอียดของการศึกษาออกเป็น 2 ประเด็น คือ 1) โคระ 2) การนำโคระไปใช้ประโยชน์

โคระ

โคระ (โคระ) หรือโคร่ เป็นเครื่องจักสานที่ใช้ห่อหรือสวมผลไม้จำพวกขนุนและจำปาตะ เพื่อป้องกันตัวหนอนชอนไชทำความเสียหายให้กับผลไม้ โดยทั่วไปทำจากใบมะพร้าวสดหรือแห้งก็ได้ ถ้าเป็นใบแห้งต้องแช่น้ำก่อนหนึ่งคืน เพื่อให้ใบคลี่สะดวกต่อการสาน

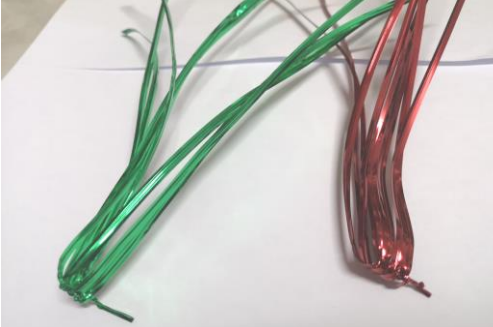
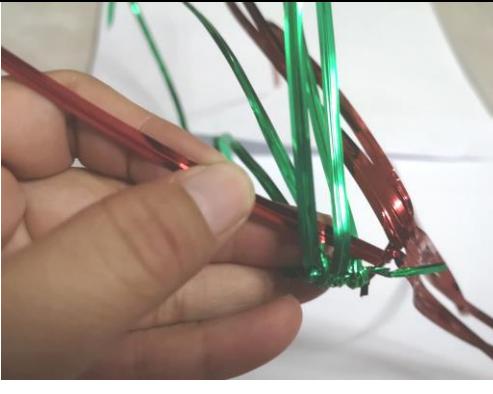
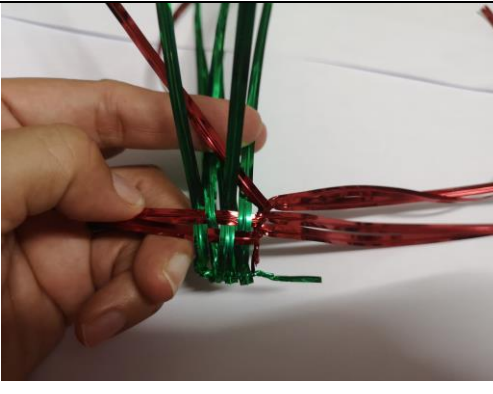
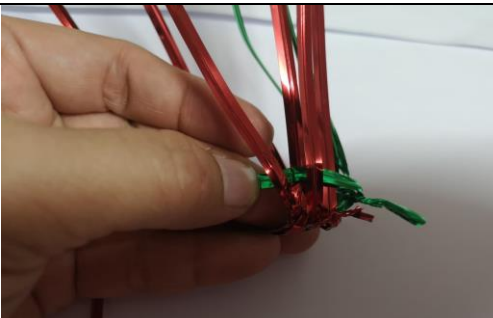
ภาพที่ 4.1 โคระสดที่ยังไม่ใช้งาน (ผู้วิจัย)

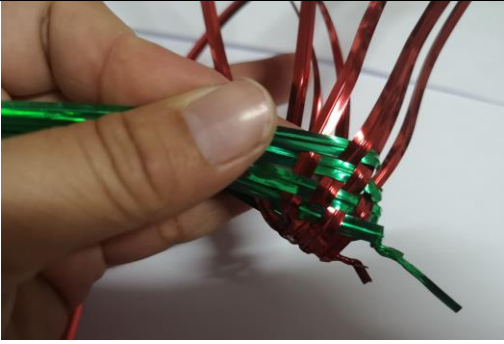
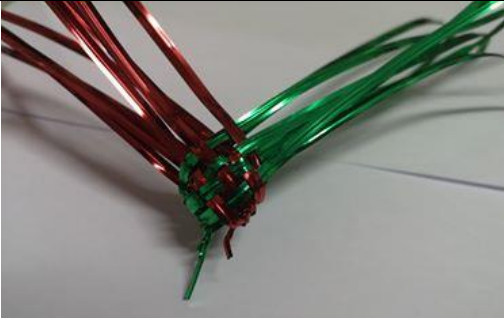
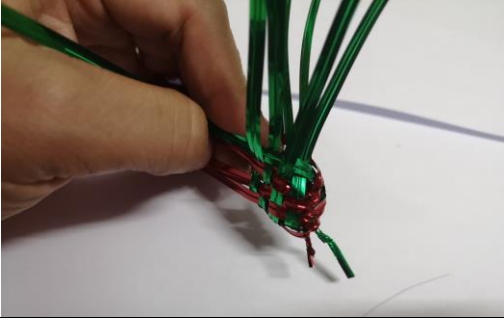

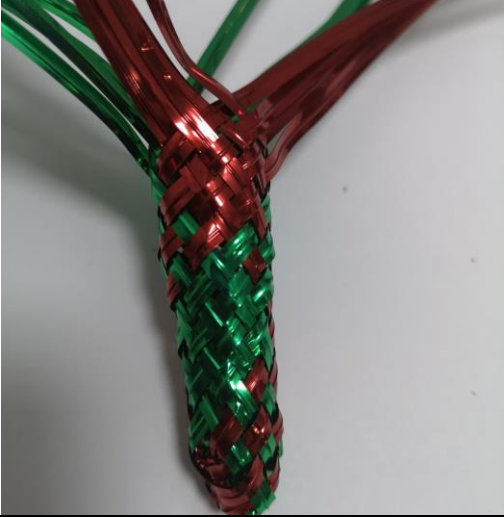

ภาพที่ 4.2 ภาพโคระที่ใช้คลุมจำปาตะ (ผู้วิจัย)

การทำโคระเริ่มด้วยเลือกทางมะพร้าวที่มีก้านใบสมบูรณ์ดีไม่มีรอยฉีกขาดหรือมีแต่น้อย ตัดทางให้เป็นท่อนติดก้านใบละ 2 - 5 ก้าน ขึ้นอยู่กับความต้องการ นำท่อนที่ตัดแล้วจำนวน 2 ท่อน สานเข้าด้วยกัน โดยจับท่อนทางทั้งคู่หันหน้าเข้ากัน สานขึ้นเป็นรูปที่ละด้านด้วยลายขัดจนครบใบ มะพร้าว แล้วพลิกไปสานด้านตรงข้ามต่อไป ขัดตอกตามวิธีเดิมจนได้รูปคล้ายกรวย ปลายตอกทั้งสองของแต่ละท่อนทางจะไปรวมอยู่ด้านเดียวกัน ขัดตอกตามวิธีเดิมจนใกล้สุดปลายตอกใบ รวบ ปลายใบขัดเป็นปม 2 ปม รายละเอียดดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 กรรมวิธีการสานโคระจำปาตะ

ที่	รายละเอียด	ภาพประกอบ
1	นำทางมะพร้าว ท่อนละ 4 ใบ (หากต้องการขนาดเล็กให้ลดจำนวนใบ แต่หากต้องการขนาดใหญ่ให้เพิ่มจำนวนใบ) จำนวน 2 ท่อน แทนสีเขียว เป็นทางมะพร้าว ท่อนที่ 1 แทนสีแดง เป็นทางมะพร้าว ท่อนที่ 2	
2	สานทางมะพร้าวโดยนำทางมะพร้าวมาประกบกันโดยท่อนที่ 1 อยู่ฝั่งซ้าย ท่อนที่ 2 อยู่ฝั่งขวา ชั้นที่ 1 - มะพร้าวท่อนที่ 1 เอาใบที่ 1 และ 3 ลงล่าง ใบที่ 2 และ 4 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 1 ของมะพร้าวท่อนที่ 2 สอดในมะพร้าวท่อนที่ 1	
3	ชั้นที่ 2 - มะพร้าวท่อนที่ 1 เอาใบที่ 2 และ 4 ลงล่าง ใบที่ 1 และ 3 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 2 ของมะพร้าวท่อนที่ 2 สอดในมะพร้าวท่อนที่ 1 ทำสลับชั้นที่ 1 และ 2 จนหมดใบมะพร้าวของท่อนที่ 2	
4	ชั้นที่ 3 - สลับมะพร้าวท่อนที่ 2 มาฝั่งซ้ายเอาใบที่ 1 และ 3 ลงล่าง ใบที่ 2 และ 4 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 1 ของมะพร้าวท่อนที่ 1 สอดในมะพร้าวท่อนที่ 2	

ที่	รายละเอียด	ภาพประกอบ
5	<p>ขั้นที่ 4</p> <ul style="list-style-type: none"> - มะพร้าวท่อนที่ 2 เอาใบที่ 2 และ 4 ลงล่าง ใบที่ 1 และ 3 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 2 ของมะพร้าวท่อนที่ 1 สอดในมะพร้าวท่อนที่ 2 <p>ทำสลับขั้นที่ 3 และ 4 จนหมดใบมะพร้าวของท่อนที่ 1</p>	
6	<p>ขั้นที่ 5</p> <ul style="list-style-type: none"> - แแบ่งฝั่งใบมะพร้าว ท่อนที่ 1 และท่อนที่ 2 มาสานของแต่ละท่อน 	
7	<p>ขั้นที่ 6</p> <ul style="list-style-type: none"> - มะพร้าวท่อนที่ 1 ฝั่งซ้าย เอาใบที่ 1 และ 3 ลงล่าง ใบที่ 2 และ 4 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 1 ของมะพร้าวท่อนที่ 1 ฝั่งขวา สอดในมะพร้าวท่อนที่ 1 ฝั่งซ้าย 	
8	<p>ขั้นที่ 7</p> <ul style="list-style-type: none"> - มะพร้าวท่อนที่ 1 ฝั่งซ้าย เอาใบที่ 2 และ 4 ลงล่าง ใบที่ 1 และ 3 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 2 ของมะพร้าวท่อนที่ 1 ฝั่งขวา สอดในมะพร้าวท่อนที่ 1 ฝั่งซ้าย <p>ทำสลับขั้นที่ 6 และ 7 จนหมดใบมะพร้าวของท่อนที่ 1</p>	

ที่	รายละเอียด	ภาพประกอบ
9	<p>ขั้นที่ 8</p> <ul style="list-style-type: none"> - มะพร้าวท่อนที่ 2 ผึงซ้าย เอาใบที่ 1 และ 3 ลงล่าง ใบที่ 2 และ 4 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 1 ของมะพร้าวท่อนที่ 2 ผึงขวา สอดในมะพร้าวท่อนที่ 1 ผึงซ้าย 	
10	<p>ขั้นที่ 9</p> <ul style="list-style-type: none"> - มะพร้าวท่อนที่ 2 ผึงซ้าย เอาใบที่ 2 และ 4 ลงล่าง ใบที่ 1 และ 3 ขึ้นข้างบน - เอาใบที่ 2 ของมะพร้าวท่อนที่ 2 ผึงขวา สอดในมะพร้าวท่อนที่ 1 ผึงซ้าย <p>ทำสลับขั้นที่ 8 และ 9 จนหมดใบมะพร้าวของท่อนที่ 2</p>	
11	<p>สานสลับไปเรื่อยๆ จนหมดใบ</p>	
12	<p>รวบใบมะพร้าวที่เหลือทั้งหมด แบ่งเป็น 2 ผึง พันเกลียวเพื่อทำปม</p>	

ที่	รายละเอียด	ภาพประกอบ
13	ผูกปม ทั้ง 2 ฝั่ง	
14	ได้โคระขึ้นสมบูรณ์	

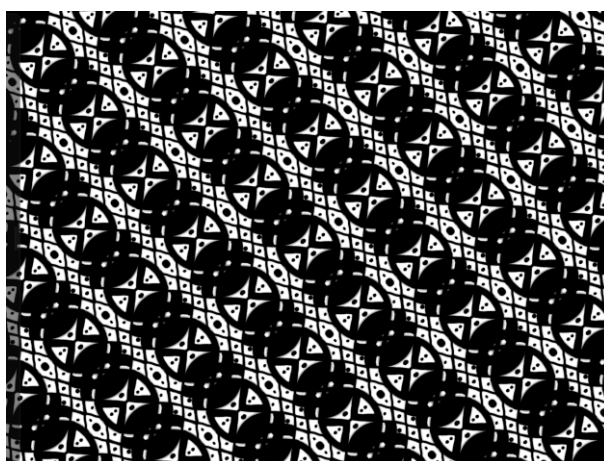
จากตารางที่ 4.1 กระบวนการทำโคระ เป็นการสานขัดแบบง่ายโดยใช้ทางมะพร้าวเพียง 2 ท่อน สานขัดกันไปจนเป็นทรงกรวย รูปลักษณะของโคระถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่นำวัสดุอย่างง่ายที่มีอยู่ในชุมชน และส่งผลดีแก่ผลิตผลจำปาดะของชาวบ้านเพราะป้องกันหนอนชอนไชผล

การนำโคระไปใช้ประโยชน์

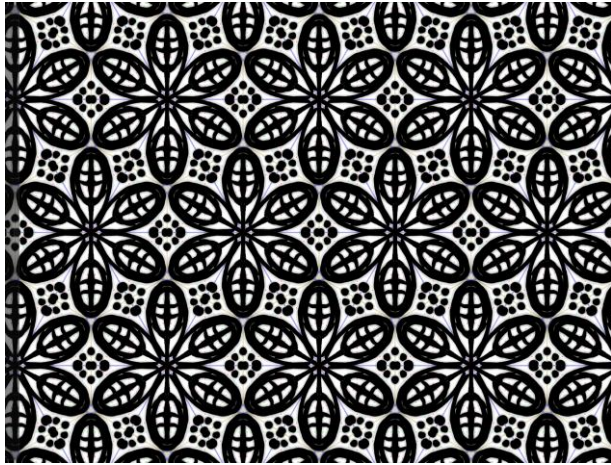
ผู้วิจัยได้นำผลสรุปจากการสนทนากลุ่มในประเด็นของการนำโคระไปใช้ประโยชน์ โดยข้อสรุปจากที่สนทนากลุ่มคือ บการออกแบบลวดลายของโคระและจำปาตะ เพื่อไปพัฒนาชิ้นงานผ้า และนำผ้าไปออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ผู้วิจัยจึงแยกประเด็นออกเป็น 1) ผลการวิเคราะห์ลวดลาย 2) การออกแบบผลิตภัณฑ์ ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ลวดลาย

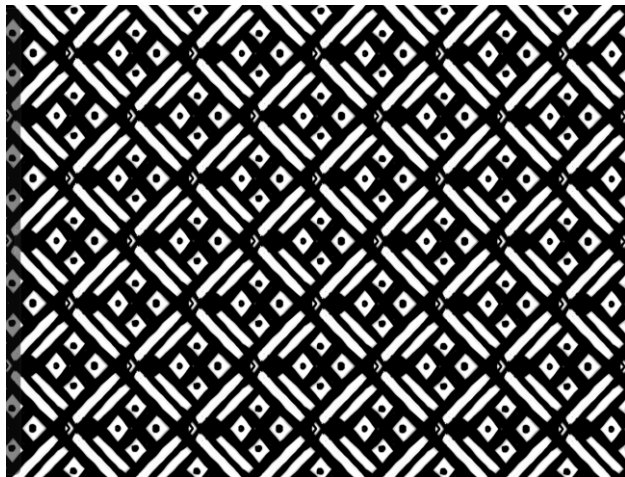
จากลักษณะเด่นของวัสดุคือทางมะพร้าว วิธีการสาน และหนามของจำปาตะ ซึ่งผู้ออกแบบได้วางแนวทางการทำงานคือ พื้นถิ่นร่วมสมัย โดยสามารถคลี่คลาย เป็นผลงานการออกแบบลวดลายจากโคระเป็นจำนวน 5 ลาย ดังนี้

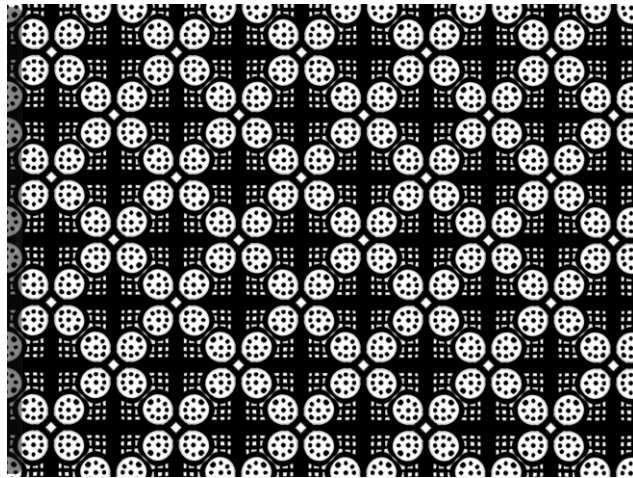
ภาพที่ 4.3 การออกแบบลวดลายที่ 1

ภาพที่ 4.4 การออกแบบลวดลายที่ 2

ภาพที่ 4.5 การออกแบบลวดลายที่ 3

ภาพที่ 4.6 การออกแบบลวดลายที่ 4

ภาพที่ 4.7 การออกแบบลวดลายที่ 5

โดยผู้วิจัยนำข้อมูลด้านการออกแบบลวดลาย ทั้ง 5 ลวดลาย ที่กล่าวไว้ข้างต้นส่งให้ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ จากอาจารย์หลักสูตรออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏสงขลา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ 1. ผศ.ศศิธร วิศพันธ์ุ์ 2. ดร.พีรพงษ์ พันธะศรี 3. อาจารย์ วงศ์วรุตม์ อินตะนัย

ผลประเมินลวดลายที่พัฒนาจากโคระจำปาตะ

เกณฑ์ในการพิจารณาถึงลวดลายที่ได้ออกแบบและพัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะ โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกไว้ 5 ระดับ ดังนี้

- ระดับ 5 หมายถึง ระดับดีมาก
- ระดับ 4 หมายถึง ระดับดี
- ระดับ 3 หมายถึง ระดับปานกลาง
- ระดับ 2 หมายถึง ระดับพอใช้
- ระดับ 1 หมายถึง ระดับควรปรับปรุง

การวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งในการการสรุปเป็นระดับความพึงพอใจนั้นผู้วิจัยคิดคะแนนเฉลี่ยของแต่ละตัวบ่งชี้ ไปเทียบกับคะแนนของคุณภาพที่มี 5 ระดับ ดังนี้

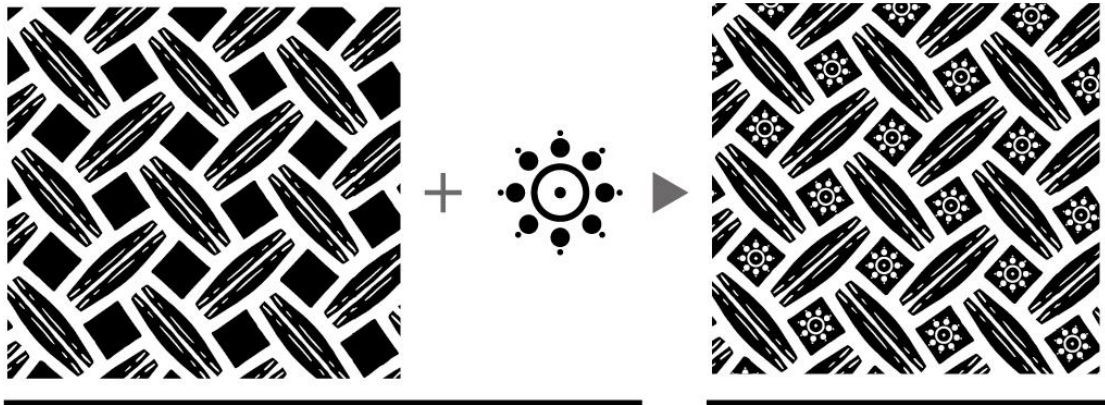
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีระดับคะแนนมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.51 - 4.50	หมายถึง	มีระดับคะแนนมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีระดับคะแนนปานกลาง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีระดับคะแนนน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 - 1.50	หมายถึง	มีระดับคะแนนน้อยที่สุด

สรุปผลการประเมินลวดลายที่ออกแบบและพัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 ท่าน ปรากฏคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของลวดลายที่ 5 มีค่าคะแนนสูงสุดคือ มีค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.19 ซึ่งจัดอยู่ในระดับคะแนนมาก รองลงมาคือ ลวดลายที่ 2 มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.24 มีค่าคะแนนอยู่ที่ระดับปานกลาง และประเด็นที่มีค่าคะแนนต่ำที่สุดคือ ลวดลายที่ 3 ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.83 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.17 อยู่ในระดับคะแนนปานกลาง ดังรายละเอียดตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ผลการประเมินลวดลายจากผู้ทรง

รายละเอียด	ระดับความคิดเห็น									
	ลวดลายที่ 1		ลวดลายที่ 2		ลวดลายที่ 3		ลวดลายที่ 4		ลวดลายที่ 5	
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.
ความสวยงามของลวดลาย										
1 ลวดลายมีความสวยงามร่วมสมัย	3.00	1.00	3.00	0.00	3.67	0.47	3.00	0.00	4.67	0.47
2 ลวดลายต่างจากลวดลายที่มีอยู่ในปัจจุบันหรือเป็นลวดลายใหม่	2.67	0.58	3.00	0.00	3.00	0.00	2.67	0.47	4.00	0.00
ด้านการสื่อสาร										
1 ลวดลายสามารถแสดงเอกลักษณ์ภาคใต้	2.33	0.58	3.33	0.47	3.33	0.47	3.00	0.00	4.33	0.47
2 ลวดลายสามารถสื่อสารถึงโคระ	2.33	0.58	2.33	0.47	3.33	0.47	2.67	0.47	4.67	0.47
ด้านการต่อยอด										
1 ลวดลายสามารถนำไปต่อยอดเป็นสินค้า	3.33	0.58	3.33	0.47	3.67	0.47	3.00	0.00	4.67	0.47
2 ลวดลายสามารถนำไปต่อยอดเป็นสื่ออื่นๆ	3.33	0.58	3.00	0.82	4.00	0.00	3.33	0.47	4.67	0.47
รวม	2.83	0.17	3.00	0.32	3.50	0.24	2.97	0.26	4.50	0.19

จากตารางที่ 4.3 ผลสรุปการประเมินลวดลายของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ หากพิจารณาคะแนนรวมปรากฏว่า ลวดลายการออกแบบที่ 5 คะแนนสูงสุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยได้เลือก ลวดลายที่ 5 ในการนำมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ต่อไป โดยมีการคลี่คลายจากใบมะพร้าว ลายสาน และเปลือกของจำปาตะ ดังนี้

คลี่คลายจาก
ไ้มะพร้าวสาน

คลี่คลายจาก
หนามจำปาตะ

ลวดลายโคระ

ภาพที่ 4.8 อธิบายการคลี่คลายของลวดลายจากโคระ (ผู้วิจัย)

เมื่อได้ลวดลายที่ผ่านการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการออกแบบ ผู้วิจัยได้นำมาใช้ลงสี โดยได้เลือกใช้สีโดยเน้นสีตัวโคระจากทางมะพร้าวคือ สีเขียวเข้มของใบ และที่ก้านของไ้มะพร้าวจะเป็นสีเขียวอ่อน นอกจากนี้ไปเลือกจำปาดจะมีลักษณะสีเหลือง ปรากฏสีของลวดลาย ดังนี้

ภาพที่ 4.9 การเลือกใช้สีในลวดลาย (ผู้วิจัย)

การออกแบบผลิตภัณฑ์

ผู้วิจัยได้ออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จากลวดลายโคระจำปาตะ โดยจัดทำเป็น 3 ประเภทคือ 1) แบบเครื่องนุ่งห่ม 2) ผ้าเอนกประสงค์ 3) งานแฮนด์เมค ในกระบวนการวิจัยขั้นนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้ภาพจำลอง (Simulation) สรุปผลการออกแบบจำแนกได้ดังนี้

1. ประเภทนุ่งห่ม

1.1 เสื้อบุรุษ และสตรี โดยจะมีแบบลายเต็มตัว และแบบมีลายที่ปก กระเป๋าสาบเสื้อ และปลายแขน ดังนี้

รายละเอียด	ภาพประกอบด้านหน้า	ภาพประกอบด้านหลัง
เสื้อบุรุษ ลักษณะเสื้อเชิ้ตแขนสั้น แบบลายทั้งตัว		
เสื้อบุรุษ ลักษณะเสื้อเชิ้ตแขนสั้น แบบตกแต่งลายที่ปกและกระเป๋าสาบ		
เสื้อสตรี ลักษณะเสื้อเชิ้ตแขนยาว แบบลายทั้งตัว		
เสื้อสตรี ลักษณะเสื้อเชิ้ตแขนยาว แบบตกแต่งลายที่ปก สาบเสื้อ และปลายมือ		

1.2 ผ้าคลุมไหล่ ลักษณะผ้าสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีขนาดใหญ่ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ เป็น ผ้าพันคอ ผ้าผูกเอว และผ้าโพกศีรษะเพื่อคุณภาพหรือเพื่อความสวยงาม ลักษณะคล้ายกับ ผ้าพันคอแฟชั่นเพื่อคลุมผมของผู้หญิงมุสลิมที่เรียกว่า Hijab

ภาพที่ 4.10, 4.11 ผ้าคลุมไหล่ (ผู้วิจัย)

2. ประเภทผ้าเอนกประสงค์ ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าเอนกประสงค์ โดยจัดทำเป็นผ้าผืนใหญ่สำหรับประยุกต์ใช้ในงานอื่นๆ อาทิ ผ้าม่าน ชุดเฟอร์นิเจอร์ ชุดเครื่องนอน

2.1 ผ้าม่านเข้าชุด เฟอร์นิเจอร์ จัดทำออกมาเป็น 2 ประเภทคือ 1. รูปแบบเฟอร์นิเจอร์ทั้งโซฟาและหมอน 2. รูปแบบเฉพาะหมอน

ภาพที่ 4.12 ผ้าม่านเข้าชุดเฟอร์นิเจอร์โซฟาพร้อมหมอน (ผู้วิจัย)

ภาพที่ 4.13 ผ้าม่านเข้าชุดเฟอร์นิเจอร์เฉพาะหมอน (ผู้วิจัย)

2.2 ชุดเครื่องนอน ประกอบด้วยหมอนหนุน ผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม ตัดเย็บให้เข้าชุด ทั้งนี้ใช้ผ้าสีเทาเพื่อตัดสร้างความสวยงาม

ภาพที่ 4.14 ชุดเครื่องนอน (ผู้วิจัย)

3. งานแฮนด์เมค เป็นงานที่ออกแบบเพื่อสามารถสร้างเป็นสินค้าที่ระลึกได้ ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ หมอนอิง กระเป๋า เคสโทรศัพท์มือถือ

3.1 หมอนอิง เป็นหมอนที่สามารถใช้สำหรับโซฟา เตียงนอน หรืออาร์มแชร์ ขึ้นอยู่ตามความพอใจของผู้ใช้

ภาพที่ 4.15 , 4.16 หมอนอิง (ผู้วิจัย)

3.2 กระเป๋า ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า 3 รูปแบบ คือ กระเป๋าถือสตรี กระเป๋าใส่เอกสาร และกระเป๋าใส่เหรียญ

ที่	รายละเอียด	ภาพประกอบ
1.	รูปแบบของกระเป๋าถือสตรี	
2.	รูปแบบของกระเป๋าใส่เอกสาร	
3.	รูปแบบของกระเป๋าใส่เหรียญ	

3.3 เคสโทรศัพท์มือถือ ถือเป็น การนำลวดลายไปจัดผลิตปรี้นลงสติ๊กเกอร์ เพื่อจัดทำเป็น เคสโทรศัพท์มือถือ

ภาพที่ 4.17 เคสโทรศัพท์มือถือ (ผู้วิจัย)

ผู้วิจัยได้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ได้ออกแบบ ทั้งหมดส่งให้ประชาชนทั่วไปประเมินความพึงพอใจ เพื่อนำเสนอผลการประเมินให้แก่เจ้าของทุนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์จริง สำหรับส่งเสริมอาชีพให้แก่คนชุมชน

ผลประเมินความพึงพอใจ

เกณฑ์ในการพิจารณาถึงความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนา มาจากลวดลายของโคระจำปาตะ แบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 4 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมากที่สุด

ระดับ 3 หมายถึง ระดับความพึงพอใจมาก

ระดับ 2 หมายถึง ระดับความพึงพอใจปานกลาง

ระดับ 1 หมายถึง ระดับความพึงพอใจน้อย

ระดับ 0 หมายถึง ระดับความพึงพอใจไม่สามารถประเมินได้

การวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งในการการสรุปเป็นระดับความพึงพอใจนั้นผู้วิจัยคิดคะแนนเฉลี่ยของแต่ละตัวบ่งชี้ ไปเทียบกับคะแนนของคุณภาพที่มี 5 ระดับ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.51 – 4.00	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.51 - 3.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.51 - 2.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	0.51 - 1.50	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยมาก
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	0.00 - 0.50	หมายถึง	ไม่มีความพึงพอใจเลย

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะ โดยสอบถามจากประชาชนทั่วไปที่เป็นกลุ่มทำงานทั้งผู้ชายและผู้หญิงจำนวน 200 ท่าน ปรากฏคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความพึงพอใจของต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะซึ่งแต่ละด้านอยู่ในระดับเกณฑ์มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกประเด็นจัดอยู่ในระดับมีความพึงพอใจมากที่สุด โดยประเด็นที่มีความพึงพอใจสูงสุดคือ ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทชุดเครื่องนอน มีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.86 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.37 รองลงมาคือ ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทเฟอร์นิเจอร์ ผ้าม่าน และหมอนอิง ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.85 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.36 และประเด็นที่มีค่าระดับความพึงพอใจน้อยที่สุดคือ ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทเคสโทรศัพท์มือถือ ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.56 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.74 ดังตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะ

รายละเอียด	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อบุรุษ สตรี	3.61	0.65	มากที่สุด
2. ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าคลุมไหล่	3.83	0.41	มากที่สุด
3. ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า	3.77	0.49	มากที่สุด
4. ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทเฟอร์นิเจอร์ ผ้าม่าน และหมอนอิง	3.85	0.36	มากที่สุด
5. ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทชุดเครื่องนอน	3.86	0.37	มากที่สุด
6. ลวดลายมีความเหมาะสมกับงานผลิตภัณฑ์ประเภทเคสโทรศัพท์มือถือ	3.56	0.74	มากที่สุด
7. การประยุกต์ลวดลายจากโคระจำปาตะ มีความชัดเจนและดูเป็นสากล	3.69	0.55	มากที่สุด
8. การจัดวางลายมีความเหมาะสม สวยงาม และเป็นเอกลักษณ์	3.68	0.58	มากที่สุด
9. รูปแบบลวดลายมีความแปลกใหม่ สวยงาม และเป็นเอกลักษณ์ของโคระ	3.71	0.55	มากที่สุด
10. ความพึงพอใจต่อผลิตภัณฑ์ที่นำเอกลักษณ์ของโคระมาใช้ในการออกแบบลวดลาย	3.71	0.50	มากที่สุด
รวม	3.73	0.12	มากที่สุด

จากคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะ ซึ่งในแต่ละด้านมีระดับความพึงพอใจมากที่สุด นอกจากนี้ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชื่นชมในความสวยงามและความลงตัวของผลิตภัณฑ์ ยังมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อ ควรลดขนาดของลวดลาย
2. ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าคลุมไหล่ ควรแทรกสีพื้น สลับกับลายผ้าบ้าง
3. ควรออกแบบสีอื่นๆ ด้วย

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ระดับความพึงพอใจความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะ เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์มีคุณภาพมากที่สุดมีค่าคะแนนเฉลี่ย 3.73 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.12 ถือเป็นการนำหัตถกรรมจำปาตะมาพัฒนาเป็นลวดลายพร้อมออกแบบผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่ชื่นชอบและยอมรับของคนจำนวนมาก

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยด้วยการพรรณนาวิเคราะห์และมีภาพประกอบบางตอนตามประเด็นที่วิจัย การนำเสนองานวิจัยประกอบด้วยประเด็น ดังนี้

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของศิลปหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ
2. เพื่อศึกษาศิลปหัตถกรรมที่ได้จากจำปาตะนำไปใช้ประโยชน์

สรุปผล

1. ศึกษารูปแบบของหัตถกรรมที่เกี่ยวข้องกับจำปาตะ นั่นคือโคระจำปาตะ ถือเป็นเครื่องจักสานที่ใช้ห่อหรือสวมผลไม้จำพวกขนุนและจำปาตะ กระบวนการทำโคระ เป็นการสานขัดแบบง่ายโดยใช้ทางมะพร้าวเพียง 2 ท่อน สานขัดกันไปจนเป็นทรงกรวย รูปลักษณะของโคระถือเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่น่าวัสดุอย่างง่ายที่มีอยู่ในชุมชน และส่งผลดีแก่ผลิตผลจำปาตะของชาวบ้านเพราะป้องกันหนอนชอนไชผล โดยทั่วไปทำจากใบมะพร้าวสดหรือแห้งก็ได้ ถ้าเป็นใบแห้งต้องแช่น้ำก่อนหนึ่งคืน เพื่อให้ใบคลี่สะดวกต่อการสาน การทำโคระเริ่มด้วยเลือกทางมะพร้าวที่มีก้านใบสมบูรณ์ดีไม่มีรอยฉีกขาดหรือมีแต่น้อย ตัดทางให้เป็นท่อนติดก้านใบละ 2 - 5 ก้าน ขึ้นอยู่กับความต้องการ นำท่อนที่ตัดแล้วจำนวน 2 ท่อนสานเข้าด้วยกัน โดยจับท่อนทางทั้งคู่หันหน้าเข้ากัน สานขึ้นเป็นรูปที่ละด้านด้วยลายขัดจนครบใบมะพร้าว แล้วพลิกไปสานด้านตรงข้ามต่อไป ขัดตอกตามวิธีเดิมจนได้รูปคล้ายกรวย ปลายตอกทั้งสองของแต่ละท่อนทางจะไปรวมอยู่ด้านเดียวกัน ขัดตอกตามวิธีเดิมจนใกล้สุดปลายตอกใบ รวบปลายใบขัดเป็นปม 2 ปม

2. การนำโคระไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยได้นำการวิเคราะห์ลวดลาย จากลักษณะเด่นของวัสดุคือทางมะพร้าว วิธีการสาน และนามของจำปาตะ ซึ่งผู้ออกแบบได้วางแนวทางการทำงานคือพื้นถิ่นร่วมสมัย โดยสามารถคลี่คลาย เป็นผลงานการออกแบบลวดลายจากโคระเป็นจำนวน 5 ลาย แต่เลือกมาใช้เพียงลวดลายเดียวโดยยึดผลการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ซึ่งลวดลายที่ได้รับคะแนนสูงที่สุด ถือเป็นลวดลายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของโคระจำปาตะได้ชัดมากที่สุด โดยนำลายทางมะพร้าวและลายผิวของจำปาตะ มาผสมผสานกันได้อย่างลงตัวและได้เลือกใช้สีเขียวของใบมะพร้าวสด เมื่อได้คัดสรรลวดลายแล้ว ผู้วิจัยได้มีการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ได้จากลวดลายโคระจำปาตะ โดยจัดทำเป็น 3 ประเภทคือ 1) แบบเครื่องนุ่งห่ม 2) ผ้าเอนกประสงค์ 3) งานแฮนด์เมค

ในกระบวนการวิจัยขั้นนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบโดยใช้ภาพจำลอง (Simulation) สรุปผลการออกแบบ
จำแนกได้ดังนี้

1. ประเภทนุ่งห่ม

1.1 เสื้อบุรุษ และสตรี โดยจะมีแบบลายเต็มตัว และแบบมีลายที่ปก กระเป่า
สาบเสื้อ และปลายแขน

1.2 ผ้าคลุมไหล่ ลักษณะผ้าสี่เหลี่ยมผืนผ้ามีขนาดใหญ่ เพื่อสามารถนำไปประยุกต์เป็น
ผ้าพันคอ ผ้าผูกเอว และผ้าโพกศีรษะเพื่อความสะดวกหรือเพื่อความสวยงาม ลักษณะคล้ายกับ
ผ้าพันคอแฟชั่นเพื่อคลุมผมของผู้หญิงมุสลิมที่เรียกว่า Hijab

2. ประเภทผ้าเอนกประสงค์ ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าเอนกประสงค์ โดย
จัดทำเป็นผ้าผืนใหญ่สำหรับประยุกต์ใช้ในงานอื่นๆ อาทิ ผ้าม่าน ชุดเฟอร์นิเจอร์ ชุดเครื่องนอน

2.1 ผ้าม่านเข้าชุด เฟอร์นิเจอร์ จัดทำออกมาเป็น 2 ประเภทคือ 1. รูปแบบ
เฟอร์นิเจอร์ทั้งโซฟาและหมอน 2. รูปแบบเฉพาะหมอน

2.2 ชุดเครื่องนอน ประกอบด้วยหมอนหนุน ผ้าคลุมเตียง ผ้าห่ม ตัดเย็บให้เข้าชุด
ทั้งนี้ใช้ผ้าสีเทาเพื่อตัดสร้างความสวยงาม

3. ประเภทงานแฮนด์เมค เป็นงานที่ออกแบบเพื่อสามารถสร้างเป็นสินค้าที่ระลึกได้ ผู้วิจัยได้
ออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้แก่ หมอนอิง กระเป่า เคสโทรศัพท์มือถือ

3.1 หมอนอิง เป็นหมอนที่สามารถใช้สำหรับโซฟา เตียงนอน หรืออาร์มแชร์ ขึ้นอยู่
ตามความพอใจของผู้ใช้

3.2 กระเป่า ผู้วิจัยได้ออกแบบผลิตภัณฑ์ประเภทกระเป๋า 3 รูปแบบ คือ กระเป๋าถือ
สตรี กระเป๋าใส่เอกสาร และกระเป๋าใส่เหรียญ

3.3 เคสโทรศัพท์มือถือ ถือเป็นงานนำลวดลายไปจัดผลิตปรี๊นลงสติ๊กเกอร์ เพื่อจัดทำ
เป็นเคสโทรศัพท์มือถือ

ผู้วิจัยได้รูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่ได้ออกแบบ ทั้งหมดส่งให้ประชาชนทั่วไปประเมินความพึง
พอใจ เพื่อนำเสนอผลการประเมินให้แก่เจ้าของทุนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์จริง
สำหรับส่งเสริมอาชีพให้แก่คนชุมชน สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของบุคคลทั่วไปที่มีต่อ
รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะ โดยสอบถามจากประชาชนทั่วไปที่เป็น
กลุ่มทำงานทั้งผู้ชายและผู้หญิงจำนวน 200 ท่าน ปรากฏคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ของระดับความพึงพอใจของต่อรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่พัฒนามาจากลวดลายของโคระจำปาตะซึ่งแต่ละ
ด้านอยู่ในระดับเกณฑ์มากที่สุด โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทชุดเครื่อง รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์
ประเภทเฟอร์นิเจอร์ ผ้าม่าน และหมอนอิง ส่วนผลิตภัณฑ์ประเภทเคสโทรศัพท์มือถือมีความพึง
พอใจน้อยกว่าประเภทอื่นๆ แต่ผลการประเมินก็ยังคงอยู่ในเกณฑ์มากที่สุด นอกจากนี้ข้อเสนอแนะ

จากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ชื่นชมในความสวยงามและความลงตัวของผลิตภัณฑ์ ยังมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ประเภทเสื้อ ควรลดขนาดของลวดลาย
2. ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าคลุมไหล่ ควรแทรกสีพื้น สลับกับลายผ้าบ้าง
3. ควรออกแบบสีอื่นๆ ด้วย

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์โคระเพื่อนำมาออกแบบเป็นลวดลายในการนำไปใช้ประโยชน์ในงานประเภทอื่นๆ ลักษณะรูปทรงของการสร้างสรรค์ จะเป็นในลักษณะของรูปทรงเลขาคณิต ประกอบด้วย 3 ลักษณะคือ 1) สีเหลี่ยมผืนผ้า แต่ต้องการได้ทำให้มีความโค้งมนเพื่อเลียนแบบลักษณะของลายสานของใบมะพร้าว 2) สีเหลี่ยมจัตุรัส เป็นการทำให้เป็นช่องเล็กๆ เมื่อพิจารณา ลักษณะของโคระจำปาตะลายนี้เป็นช่องว่างของลายขัดที่เผยเห็นผิวของจำปาตะ 3) วงกลม เป็นลายขนาดเล็กและมีจุดกลมเล็กๆล้อมรอบ อยู่ในสีเหลี่ยมจัตุรัส ลักษณะเป็นการเสนอลวดลายของเปลือกจำปาตะ ลักษณะของลวดลายที่กล่าวข้างต้นคือสื่อถึงโคระจำปาตะที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวสตูล ผู้วิจัยได้ออกแบบลวดลายเพื่อให้คงความเป็นโคระ เก็บรายละเอียดทุกจุดทั้งรูปร่างของลายขัดใบมะพร้าว และเปลือกฝิมของจำปาตะ แม้แต่สีสันของลวดลายก็ยึดลักษณะธรรมชาติของโคระและจำปาตะคือส่วนของลายขัดใบมะพร้าวสีเขียวเข้มแซมด้วยเขียวอ่อน และลายของผิวจำปาตะจะเป็นสีเหลือง กล่าวได้ว่าเป็นการออกแบบสร้างสรรค์ลวดลายจากโคระได้อย่างลงตัวไม่ผิดธรรมชาติ

เมื่อพิจารณาการใช้รูปทรงเลขาคณิตในการออกแบบ ซึ่งเป็นลวดลายพื้นฐานและปรากฏในงานลวดลายทุกประเภท ทั้งนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและวิเคราะห์ลวดลายต่างๆ จำนวนมาก ได้แก่ จีราพร จันทนินทร และคณะ (2555) ได้พัฒนาลวดลายผลิตภัณฑ์ผ้าทอ โดยการประยุกต์ลวดลายฉลุปิดทองเสาพระวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ได้วิเคราะห์ลวดลายฉลุปิดทองเสาพระวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 5 ลาย คือลายหน้ากระดานลูกฟัก ลายประจายามกามปู ลายเชิงกรวย ลายบัวคว่ำ – บัวหงาย และลายฟุ่มข้าวบิณฑ์หน้าสิงห์ขบ ซึ่งลายทั้งหมดนี้มีความสอดคล้องกันในรูปแบบที่อยู่ในกรอบรูปทรงเลขาคณิตคือ ทรงสี่เหลี่ยมข้าวหลามตัด ทรงสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และทรงกรวย

นอกจากจรณา จันทราสา (2553) ได้ศึกษาและพัฒนาเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียงเพื่อประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพื้นที่บาติก เพื่อพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจังหวัดอุดรธานีได้วิเคราะห์ลวดลายเอกลักษณ์บ้านเชียงที่มีความเหมาะสมกับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรร

รูปเพนท์บาติกซึ่งผู้วิจัยได้เก็บตัวอย่างลวดลายที่สื่อถึงเอกลักษณ์บ้านเชียงมากที่สุดคือลายขดกันหอย และมาพัฒนาให้มีความสากลมากขึ้น

เมื่อพิจารณาการนำสิ่งต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนมาใช้ในการออกแบบลวดลาย เช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยนำโคระจำปาตะมาออกแบบลวดลายนั้น มีนักวิชาการได้สิ่งรอบๆ ตัว มาใช้ออกแบบลวดลายเพื่อจัดทำผลิตภัณฑ์รูปแบบต่างๆ ด้วยเช่นกัน เช่น ภัทรานิษฐ์ สิทธิพนธ์ และคณะ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนาลวดลายผลิตภัณฑ์ต้นแบบผ้ามัดย้อมด้วยการย้อมจากสีธรรมชาติ โดยนำลวดลายของสมุนไพรไทย ดอกไม้ไทย ขนไม้ไทย ว่าวไทย และอัญมณีไทยมาเป็นจุดหลักของการออกแบบโดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของพืชพันธุ์ไทยที่หลากหลายชนิด การละเล่นดั้งเดิม

2. ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ ผู้วิจัยเน้นงานผ้าเป็นหลักเพื่อสามารถต่อยอดผลิตภัณฑ์อื่นๆ ได้ง่าย รูปแบบของการออกแบบผลิตภัณฑ์แบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ แบบเครื่องนุ่งห่ม แบบผ้าเอนกประสงค์ แบบแฮนด์เมค เมื่อพิจารณาจากการประเมินความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งโดยส่วนมากจะเป็นกลุ่มคนวัยทำงาน ให้ความสนใจชุดเฟอร์นิเจอร์ และชุดเครื่องนอนจำนวนมาก ในการศึกษาการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์โดยมากนักวิชาการมักออกแบบและสร้างสรรค์รูปแบบลักษณะนี้ เช่น สุจินันท์ ดาวเดือน (2553) ได้ศึกษาและพัฒนาศิลปหัตถกรรมผ้าทอลายโบราณบ้านผาตั้งเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าจังหวัดอุทัยธานี ประเภทชุดบนโต๊ะอาหาร โดยนำผ้าทอพื้นเมืองบ้านผาตั้งมาพัฒนาเข้ากับผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าประเภทชุดบนโต๊ะอาหาร เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตนำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ประกอบด้วย ผ้าปูโต๊ะ ผ้ารองจาน ผ้าเช็ดปาก และผ้ารองแก้ว ซึ่งการออกแบบชุดบนโต๊ะอาหารใช้โทนสีน้ำตาลทั้งหมด ลวดลายที่ใช้ทางผู้วิจัยนำเอกลักษณ์เฉพาะของผ้าทอลายโบราณซึ่งมีลักษณะเด่นของลวดลายผ้าทอ และต้องการอนุรักษ์ลวดลายผ้าทอโบราณ และนำลายผ้าทอลายโบราณมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับตัวผลิตภัณฑ์ ลวดลายผ้าทอชุดบนโต๊ะอาหารมี 4 ลาย คือ ลายสร้อยสา (A) ลายพญานาคล้อมเพชรเล็ก (B) ลายช้างกระแต (C) และลายพญานาคล้อม (D) ทางผู้วิจัยได้นำโทนสีและลวดลายผ้าทอดังกล่าวมาออกแบบชุดบนโต๊ะอาหาร นอกจากนี้รัชนิกร กุศลานนท์และคณะ (2557) ได้ศึกษาการออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนครเพื่อประยุกต์สู่แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้สรุปเป็นแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้ทั้งหมด 4 แนวทางดังนี้ คือ แนวทางที่ 1 New Of Future กลุ่มโทนสีฟ้า-น้ำเงิน และสีขาว จัดทำเป็นผ้าผืน เครื่องประกอบการแต่งกายและของตกแต่งบ้าน ลวดลายต้นแบบคือกลุ่มลวดลายรูปทรงเลขาคณิต ลวดลายขอ (หวี) ลวดลายโคม กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่กำลังทำงานจนถึงวัยกลางคนตั้งแต่ 20 – 39 ปี ทั้งชายและหญิง ทั้งผู้บริโภคน้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว แนวทางที่ 2 Culture City กลุ่มโทนน้ำตาล – ส้ม จัดทำเป็นผ้าผืน เครื่องประกอบการแต่งกาย และของตกแต่งบ้าน ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่มลวดลายลวดลายพรรณไม้ กลุ่มลายนาคว ซึ่งเป็ลนลายที่มอบ

ให้ผู้หลักผู้ใหญ่หรือผู้ที่เคารพนับถือ กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยผู้ใหญ่ ผู้ชาย – ผู้หญิง อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป แนวทางที่ 3 Freshness Of Natural กลุ่มโทนสีขาว-สีเขียว จัดทำเป็นผ้าฝ้าย เครื่องประกอบการแต่งกาย และของตกแต่งบ้าน ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่มลวดลายรูปทรงเลขาคณิต รูปทรงสี่เหลี่ยม สามเหลี่ยม และกลุ่มลวดลายสัตว์พวกผีเสื้อและปีก นก กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่น และกลุ่มวัยผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ 20 – 59 ปี และวัยผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปี ได้ทั้งผู้บริโภคท้องถิ่น และกลุ่มนักท่องเที่ยว และแนวทางที่ 4 Enjoy To Play กลุ่มโทนสีแดง จัดทำเป็นผ้าฝ้าย เครื่องประกอบการแต่งกายและของตกแต่งบ้าน ลวดลายต้นแบบคือ กลุ่มลวดลายขอ (หวี) ลวดลายโคม และลวดลายรูปทรงเลขาคณิต กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มวัยรุ่น และคนรุ่นใหม่ที่กำลังทำงานจนถึงวัยกลางคนตั้งแต่ 20 – 39 ปี ทั้งชายและหญิง ทั้งผู้บริโภคท้องถิ่นและกลุ่มนักท่องเที่ยว จะเห็นได้ว่ารูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่นำมาใช้ คือ ผ้าฝ้าย และเครื่องประกอบการแต่งกาย (ผ้าคลุมไหล่ ผ้าพันคอ เนคไท) และของตกแต่งบ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำผลของการออกแบบลวดลายและผลิตภัณฑ์ไปพัฒนาต่อยอดเป็นสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่า
2. กลุ่มบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวคิดของการนำเอกลักษณ์ท้องถิ่นมาออกแบบออกแบบเป็นลวดลายเพื่อนำไปใช้ในงานด้านอื่นๆ
3. ควรนำเอกลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาต่อยอดลวดลายเพื่อสร้างสินค้าที่หลากหลายสามารถสร้างแบรนด์ให้กับชุมชนได้

บรรณานุกรม

- คณะกรรมการฝ่ายประมวลเอกสารและจดหมายเหตุ. (2542). *วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดสตูล*. กรุงเทพฯ: ศุภสภา ลาดพร้าว.
- ครองชัย หัตถา. (2548). *ประวัติศาสตร์ปัตตานี สมัยอาณาจักรโบราณถึงการปกครอง 7 หัวเมือง*.
ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- จิราพร จันทินทร และคณะ. (2555). การพัฒนาตลาดผลิตภัณฑ์ผ้าทอ โดยการประยุกต์ตลาด
ฉลุปิดทองเสาพระวิหารวัดพระศรีรัตนมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดพิษณุโลก. *วารสาร
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 14(2) , 17-21.
- ทรงศักดิ์ ศรีบุญจิตต์ และคณะ. (2547). ทิศทางการพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคเหนือตอนบน.
วารสารเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 8(1), 10 -12.
- ทวีร์ศมภ์ พรหมรัตน์ (2553). การหาคคุณค่าของสุนทรียศาสตร์ในงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน.
วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 1(1), 65
- ทวีศักดิ์ ล้อมลิ้ม. (2515). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับหัวเมืองประเทศราชสมัย
รัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325-2411)*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, วิทยาลัย
วิชาการศึกษา.
- ทีมแพทย์แผนไทยประยุกต์ HONESTDOCS. (2562). จำปาตะ. [https://www.honestdocs.co/
chempedak](https://www.honestdocs.co/chempedak) ; ค้นข้อมูลเมื่อ 17 กันยายน 2562)
- ธเนศ อารณสุวรรณ. (2556). *กำเนิดและความเป็นมาของการปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ : วิชาษา.
- นพวรรณ วรรณศิริ. (2540). *มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา, บรรณาธิการ. (2551). ใน *ลักษณะไทย หัตถกรรมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2).
(หน้า 10 - 25). กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- บาร์บารา วัดสัน อันดาชา. ลีโอ นาร์ วาย อันดาชา. (2551). *.ประวัติศาสตร์มาเลเซีย* (พรรณณี
ฉัตรพลรักษ์, แปล). กรุงเทพฯ: มุลนิธิโตโยต้า ประเทศไทย.
- ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์. (2544). *ประวัติศาสตร์อารยธรรมภาคใต้ แหล่งประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่
สำคัญในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

- รจนา จันทราสา. (2553). การศึกษาและพัฒนาเอกลักษณ์ลวดลายบ้านเชียงเพื่อประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ผ้าแปรรูปพันท์บาติก เพื่อพัฒนารูปแบบเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมของที่ระลึกจังหวัดอุดรธานี. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันท.
- รัชนิกร กุศลานนท์และคณะ. (2557). ศึกษาการออกแบบศิลปหัตถกรรมผ้าพื้นถิ่นจังหวัดสกลนคร เพื่อประยุกต์สู่แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 5(1), 90 – 102.
- ราชันย์ ภูมา. (2561). จำปาตะ. (<http://www.dnp.go.th/botany/Herbarium/Archives/PlantFile> ; เข้าค้นข้อมูลเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2562)
- ละออง ศรีสุคนธ์. (2501). *ไปปิ้ง – มลายู*. กรุงเทพฯ: เขษมบรรณกิจ.
- วิบูลย์ ลีสุวรรณ. (2553). ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน : เอกลักษณ์เฉพาะถิ่น. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*. 30 (1) ,172 - 176
- สงบ ส่งเมือง. ชาญณรงค์ เทียงธรรม. ทีปวิท พงศ์ไพบุลย์. (2554). *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2554 เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: สยามเพรสแมเนจเม้นท์
- สุจิตต์ วงษ์เทศ. (2556). แยก" มุสลิมในความเป็นไทย. *รัฐสมัยแล*, 34(1), 75 – 82.
- สุจินันท์ ดาวเดือน. (2553). การศึกษาและพัฒนาศิลปหัตถกรรมผ้าทอลายโบราณบ้านผาตั้งเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์หัตถกรรมสินค้าจังหวัดอุทัยธานี ประเภทชุดบนโต๊ะอาหาร. *วารสารวิชาการ ศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 1(1), 42 – 48.
- สุธิวงค์ พงศ์ไพบุลย์. (2542). *สารานุกรมวัฒนธรรมภาคใต้ พ.ศ. 2542 เล่ม 2*. กรุงเทพฯ: สยามเพรสแมเนจเม้นท์
- สุภางค์ จันทวานิช. (2530). *วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรียา คลังฤทธิ์ (2560) ได้ศึกษาจริยศาสตร์ชาติพันธุ์ที่สะท้อนจากลวดลายพญานาคบนผืนไหมของปราชญ์คนไทยเชื้อสายเขมรเมืองสุรินทร์
- อนุสรณ์ จิตมนัส และคณะ. (2560). การสร้างและออกแบบลายผ้ายกเมืองนครโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคณิตศาสตร์. การประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเพชรบุรี ครั้งที่ 4, วันที่ 3 ธันวาคม 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	นางจรรยาสมร ผลบุญ
วัน เดือน ปี เกิด	22 กุมภาพันธ์ 2525
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	651/30 หมู่ 2 ตำบลพะวง อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90100
ตำแหน่งและประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน	พนักงานมหาวิทยาลัย ตำแหน่งอาจารย์ ระดับชำนาญการ สาขาวิชานาฏศิลป์และการแสดง คณะศิลปกรรม ศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2537- 2544	ประกาศนียบัตรนาฏศิลป์ชั้นสูง วิทยาลัยนาฏศิลป์ พัทลุง
พ.ศ. 2545 - 2547	ศิลปะบัณฑิต (ศิลปะการแสดง) มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
พ.ศ. 2545 – 2549	ศึกษาศาสตรบัณฑิต (การแนะแนว) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
พ.ศ. 2547 - 2549	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยคดีศึกษา) มหาวิทยาลัยทักษิณ
พ.ศ. 2553 - 2557	ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ไทยศึกษา) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

ประสบการณ์งานวิจัย

1. การสร้างสรรค์ชุดการแสดงจากประวัติศาสตร์ปัตตานี : ประเพณีถวายนดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง

การเผยแพร่

1. จรรย์สมร ผลบุญ. “ตารีบุหงามาส” หนังสือประมวลผลการประชุมทางวิชาการ (Proceedings) ในการประชุมทางวิชาการระดับชาติ ม.อ.ตรัง วิจัย ประจำปี ๒๕๖๐ ณ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตตรัง วันที่ ๒๐ - ๒๑ เมษายน ๒๕๖๐. ๖๓๓ - ๖๗๖

2. จรรย์สมร ผลบุญ. “การสร้างสรรค์ชุดการแสดงจากประวัติศาสตร์ปัตตานี : ประเพณีถวายนดอกไม้เงิน ดอกไม้ทอง.” วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ ๑๙, ๑ (กรกฎาคม - ธันวาคม ๒๕๖๐)

2. การพัฒนาสื่อทำร่ำต้นแบบการแสดงรองเง็งต้นหยง

การเผยแพร่ จรรย์สมร ผลบุญ. “การสืบสานการแสดงรองเง็งต้นหยงโดยใช้สื่อทำร่ำต้นแบบ.”

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ๑๒, ๑ (มกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๐) : ๒๙ - ๔๐

3. การพัฒนาระบบการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติทำรำนากูศิลป์

4. วิวัฒนาการและการพัฒนารูปแบบการสืบสานวัฒนธรรมการแสดงของคนไทยเชื้อสายมลายูในจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ดุซงึนินพนธ์)

5. ศึกษาขอบในการแสดงและลักษณะการเปลี่ยนแปลงการแสดงโนราในภาคใต้ตอนล่าง (วิทยานิพนธ์)